

21 เม.ย. 2535

คุณธรรม 4 ประการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

ธวัช โพธิกุล

21 เม.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2528

177504

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา
..... ประธาน
..... กรรมการ

คณะกรรมการสอบ
..... ประธาน
..... กรรมการ
..... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปณิธานอันแน่วแน่ที่สำเร็จลงด้วยความช่วยเหลือ ทั้งกำลังความคิดและการให้กำลังใจ
อย่างดียิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประชุม รอดประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ เพชรชื่น
และ รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัช บุรีรักษ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เจ้าหน้าที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีทุกท่านที่อำนวยความสะดวก
ให้ผู้วิจัยในการแจกและรับแบบสอบถาม ตอบแบบสอบถาม ทำให้ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถาม
คืนในเวลาอันรวดเร็ว ขอขอบคุณคณาจารย์เพื่อนนิสิตบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร คุณแสงอรุณ โพธิกุล ที่คอยให้กำลังใจให้คำแนะนำผู้วิจัยตลอดมา

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาประจำปี 2526

ความถ้อยันเกิดจากผลงานวิจัยนี้ ขอมอบเป็นสิ่งบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์
และผู้มีพระคุณ ของผู้วิจัยทุกท่าน

ธวัช โพธิกุล

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	สมมติฐานของการค้นคว้า	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	คุณธรรมของผู้บริหาร	7
	คุณธรรมด้านการรักษาสัจจะ	8
	คุณธรรมด้านการรู้จักขมิใจตนเอง	10
	คุณธรรมด้านความอดทน	11
	คุณธรรมด้านความเสียสละ	12
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
	เกณฑ์ตัดสินความดีและการจัดระดับชั้นคุณธรรม	20
3	วิธีการดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล	25
	กลุ่มตัวอย่าง	25
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	28
	การวิเคราะห์ข้อมูล	29

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
5. สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	44
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	44
วิธีดำเนินการวิจัย.....	44
อภิปรายผล.....	46
ข้อเสนอแนะ.....	51
บรรณานุกรม.....	53
ภาคผนวก.....	58

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารจำแนกตามอำเภอ	26
2 แสดงความถี่ของการเลือกพฤติกรรมระดับต่าง ๆ ทางคุณธรรมแต่ละด้านของผู้บริหาร	32
3 แสดงความถี่ของการเลือกพฤติกรรมระดับต่าง ๆ ทางคุณธรรมแต่ละด้านของผู้บริหารที่มีอายุน้อย	34
4 แสดงความถี่ของการเลือกพฤติกรรมระดับต่าง ๆ ทางคุณธรรมแต่ละด้านของผู้บริหารที่มีอายุมาก	36
5 แสดงความถี่ของการเลือกพฤติกรรมระดับต่าง ๆ ทางคุณธรรมแต่ละด้านของผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำ	38
6 แสดงความถี่ของการเลือกพฤติกรรมระดับต่าง ๆ ทางคุณธรรมแต่ละด้านของผู้บริหารที่มีวุฒิสูง	40
7 แสดงค่า t ในการเปรียบเทียบคุณธรรมด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารที่มีอายุน้อยกับผู้บริหารที่มีอายุมาก	42
8 แสดงค่า t ในการเปรียบเทียบคุณธรรมด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกับผู้บริหารที่มีวุฒิสูง	43

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนากำลังคนให้เป็นผู้มีร่างกายแข็งแรงมีสติปัญญาความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพโดยมิได้คำนึงถึงคุณภาพด้านจิตใจแล้ว ยังไม่เป็นการพัฒนากำลังคนที่ถูกต้องสมบูรณ์อย่างแท้จริง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจะสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น จะต้องอาศัยคนที่มีคุณภาพประกอบด้วยความรู้ทางร่างกายสติปัญญาความรู้และคุณธรรม นโยบายพัฒนากำลังคนของประเทศไทยที่ผ่านมามุ่งพัฒนาเฉพาะด้านสติปัญญาแต่ยังขาดการเสริมสร้างคุณธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาจิตใจ (กรมสามัญศึกษา 2525 : 1) จึงทำให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหาผู้มีการศึกษาแต่ขาดคุณธรรม ทำให้การพัฒนาประเทศไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างสมบูรณ์

การศึกษากับคุณธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยการศึกษา นอกจากจะปลูกฝังสติปัญญา พัฒนาคิดความรู้ความสามารถให้บุคคลในชาติแล้ว การศึกษายังมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : ไม่มีเลขหน้า) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างรีบด่วนที่จะต้องหาทางปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ การจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียน โรงเรียนเป็นสถาบันที่เหมาะสมที่สุดในการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรม (กรมการฝึกหัดครู 2525 : 4) โดยจัดหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อมุ่งส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับความมีคุณธรรมในวัยผู้ใหญ่ (Thomson and others. 1959 : 349)

การจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญผู้บริหารเป็นทั้งผู้นำผู้ปฏิบัติ ที่กำหนดแนวทางในการอบรมสั่งสอนปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม ถ้าผู้บริหารเป็นผู้มุ่งมั่นเน้นการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมเป็นพิเศษแล้วการปลูกฝังคุณธรรมย่อมสัมฤทธิ์ผล (ชาเงื่อง วุฒินันท์ 2524 : 117)

การแสดงออกถึงความเป็นผู้มีคุณธรรมของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาซึ่งความสำเร็จในหน้าที่การงานและชีวิตประจำวัน (กรมการศาสนา 2521 : 36) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีคุณธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม ในปัจจุบันภาพพจน์ต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมของผู้บริหารโรงเรียน เช่น การทุจริตในการสอบบรรจุครู การทุจริตเกี่ยวกับเงินสวัสดิการนักเรียน เงินสหกรณ์และอื่น ๆ (เปรมประชา 2525 : 4) นอกจากนี้ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์โดยทั่วไปเกี่ยวกับความบกพร่องทางคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ในการประพฤติตนเป็นคนเสียผลประโยชน์เมื่องานครองสติไม่ได้ เล่นการพนัน ู้สาว หมกมุ่นในอบายมุข เป็นต้น จาก การวิจัยของ สิ้นสมุทร ประทุมตา (สิ้นสมุทร ประทุมตา 2521 : 25) พบว่าตั้งแต่ปี 2517 - 2519 ข้าราชการครูซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาทำความเข้าใจทางวินัยคิด เป็นร้อยละ 18 จึงต้องหาทางแก้ไขพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขในระดับบุคคลและกลุ่มไปพร้อม ๆ กัน เมื่อแก้ไขแต่ละบุคคลดีขึ้นแล้วสังคมก็จะดีขึ้น (ไชยการ ทองแก้ว 2520 : 3)

การแก้ไขสร้างสรรค์และปลูกฝังคุณธรรมใหม่ที่ไม่เคยมีในสังคมเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากเพราะอาจทำให้เกิดความสับสนระหว่างคุณธรรมที่เคยยึดถือกับคุณธรรมใหม่ จึงควรได้ ประสมประสานคุณธรรมใหม่กับคุณธรรมที่มีอยู่เดิม (สนองศรี รุคติขล 2523 : 5) คุณธรรมที่ผู้บริหารยึดถืออยู่เดิมส่วนใหญ่เป็นคุณธรรมทางพุทธศาสนา (ประชุม รอดประเสริฐ 2525 : 104) ประกอบด้วยหลักธรรมที่สำคัญคือ อริยสัจธรรม สัมปสิริธรรม สังคัตถุธรรม พรหมวิหารธรรม (พระราชันนันทน์ 2523 : 266) การสร้างสรรค์คุณธรรมใหม่จากคุณธรรมที่มีอยู่ในสังคมนั้น จึงต้องประสมประสานคุณธรรมที่ต้องการกับคุณธรรมทางพุทธศาสนา (นวลเพ็ญ วิเชียรโยคี 2518 : 29) ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าคุณธรรมที่เป็นคุณธรรมทางพุทธศาสนาและเป็นคุณธรรมที่ต้องการปลูกฝังส่งเสริมให้เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน คือ การรักษาสัจจะ การรู้จักข่มใจตนเอง ความอดทน ความเสียสละซึ่งตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ อริยสัจธรรมและยังสอดคล้องกับคุณธรรม 4 ประการ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันพระราชทานแก่มวลชนชาวไทย เนื่องในวาระการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี คือ ประการแรก การรักษาความสัตย์ความจริงใจ ต่อตนเอง ที่จะประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ประการที่สองคือ การรู้จักข่มใจตนเอง

ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ ความดีนั้น ประการที่สาม คือการอดทนอดกลั้นและอดออม
ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริตไม่ว่าด้วยเหตุประการใด ประการที่สี่ คือการรู้จักละวาง
ความชั่วความทุจริตและรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง
คือให้หมั่นนำมายึดถือปฏิบัติจึงสนใจที่จะศึกษาคุณธรรมดังกล่าว

สุพรรณบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองในอดีต เคยมีผู้บริหารที่มีความสามารถ
กอบด้วยคุณธรรมเป็นที่ยกย่องยอมรับแก่สังคมเป็นอย่างดี เช่น เจ้าพระยาอมราช (ปิ่น สุชุม)
เคยรับราชการในตำแหน่งสูงสุดเป็นผู้นำเจ้าราชการแทนพระองค์ในสมัยรัชกาลที่ ๖ แห่ง
ราชวงศ์จักรี ปัจจุบันจังหวัดสุพรรณบุรีได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อม
ต่าง ๆ มากมาย ทางด้านการศึกษาก็ได้มีการจัดการศึกษามีสถานศึกษาระดับต่าง ๆ หลายระดับ
โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาอันเป็นสถาบันการศึกษาเบื้องต้น ซึ่งมีส่วนในการปลูกฝัง
ส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เยาวชนที่จะเป็นกำลังของชาติในอนาคต สถานศึกษาในระดับนี้มีถึง 453
โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมแก่เยาวชน
และบุคคลในสังคมในด้านให้การศึกษา การเป็นแบบอย่างที่ดีจึงควรเป็นผู้มีคุณธรรมเช่นเดียวกับ
ผู้บริหารที่มีชื่อเสียงในอดีต ในสภาพปัจจุบันจากสถิติของผู้กระทำผิดวินัยซึ่งเป็นข้าราชการครูของ
จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2523 - 2525) มีถึง 15 ราย ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อย ผู้วิจัยจึงสนใจ
ที่จะศึกษาคุณธรรม 4 ประการ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาคุณธรรม 4 ประการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนโดยจำแนกตามอายุและระดับ
การศึกษา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัด และเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารการศึกษาไทราราม เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณธรรมให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยส่วนรวมต่อไป

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณธรรม 4 ประการ คือ การรักษาสัจจะ การรู้จักขมใจตนเอง ความอดทน ความเสียสละของผู้บริหารโรงเรียน

2. ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 453 คน กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาค้นคว้านี้เป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 222 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของผู้บริหาร

3.1.1 อายุ

3.1.2 ระดับการศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 การรักษาสัจจะ

3.2.2 การรู้จักขมใจตนเอง

3.2.3 ความอดทน

3.2.4 ความเสียสละ

สมมติฐานการค้นคว้า

1. ผู้บริหารที่มีอายุต่างกันมีคุณธรรมต่างกัน
2. ผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีคุณธรรมต่างกัน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่เกิดจากการกระทำของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจโดยมีเป้าหมายว่าเป็นการทำความดีและเป็น พฤติกรรมที่ยอมรับของสังคม คุณธรรม 4 ประการ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาประกอบด้วย

1.1 การรักษาสัจจะ หมายถึง ความซื่อสัตย์ ความจริงใจเป็นคุณลักษณะด้าน ความรู้สึกนึกคิดหรือระดับจิตใจของผู้บริหารโรงเรียนที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ตรง ต่อความจริงทั้งกาย วาจา ใจต่อตนเองและผู้อื่น

1.2 การรู้จักข่มใจตนเอง หมายถึง ความสามารถของผู้บริหาร ที่พึงบังคับควบคุม จิตใจของตนเองในสิ่งที่ผู้อื่นบอกให้รู้ว่าควรทำและสิ่งนั้นถูกต้องชอบด้วยเหตุผล สามารถควบคุม ตนเองให้สามารถทำในสิ่งนั้นได้

1.3 ความอดทน หมายถึง การตั้งใจทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นในจุดหมายไม่ทอดทิ้ง เข้มแข็งทนทานไม่ว่าในห้วงเวลาหรือสิ่งกระทบภายนอกของ ผู้บริหารโรงเรียน

1.4 ความเสียสละ หมายถึง การรู้จักละความเห็นแก่ตัวการให้ปันด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์สละตนรวมทั้งการสละอารมณ์ร้ายในตัวเอง ให้แก่บุคคลและสังคมของผู้บริหารโรงเรียน

การศึกษาครั้งนี้แบ่งคุณธรรมออกเป็น 3 ระดับชั้น คือ

ชั้นที่ 1 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้แก่พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนทำให้ตนเอง บุคคลอื่นหรือสังคมเดือดร้อน

ชั้นที่ 2 พฤติกรรมระดับกลาง ได้แก่ พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนไม่ทำความชั่ว ไม่ทำให้บุคคลอื่นหรือสังคมเดือดร้อน

ขั้นที่ 3 พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่ พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนมุ่งกระทำความดี
ทำประโยชน์ให้แก่ตนบุคคลอื่นหรือสังคม

2. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

3. อายุ หมายถึง อายุตามปฏิทินของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ประจำปีการศึกษา 2526 จำแนกเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 อายุน้อย หมายถึง อายุ 20 - 40 ปีบริบูรณ์

3.2 อายุมาก หมายถึง อายุ 40 ปีขึ้นไป

4. วุฒิ หมายถึง ประกาศนียบัตร วุฒิบัตรหรือปริญญาบัตรที่ผู้บริหารได้รับจากการศึกษา
เล่าเรียน ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 ระดับ คือ

4.1 ผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำ หมายถึง ผู้บริหารที่ได้รับการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรี

4.2 ผู้บริหารที่มีวุฒิสอง หมายถึง ผู้บริหารที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คุณธรรมของผู้บริหาร

คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารคือมีคุณธรรม ซึ่งหมายถึงความเป็นผู้รู้และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม ถ้าผู้บริหารเป็นผู้มีคุณธรรมแล้ว กิจกรรมต่าง ๆ ย่อมดำเนินไปด้วยความก้าวหน้าและสิ่งคมนั้นจะเป็นสิ่งคมีที่ความเจริญรุ่งเรือง มีความสงบสุขโดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันเบื้องต้นในการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมของเยาวชน และยังเป็นตัวแบบในด้านการดำเนินชีวิตซึ่งแสดงออกถึงความเป็นผู้มีคุณธรรมของสังคมโดยทั่วไปอีกด้วย คุณธรรมของผู้บริหารมีหลายประการซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติและสร้างสมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนเป็นลักษณะประจำตัวประการหนึ่งของผู้บริหาร ผู้วิจัยได้พิจารณาศึกษาคุณธรรมที่มีความสำคัญจำเป็นอย่างที่จะต้องปลูกฝังส่งเสริมให้เกิดมีขึ้นในสังคมปัจจุบัน คือการรักษาสิ่งจะ การรู้จักขมใจตนเอง ความอดทน ความเสียสละ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรมในพุทธศาสนาคือพรวาสาธรรมซึ่งมีดังต่อไปนี้ คือ

1. สิ่งจะ สัตย์ซื่อต่อกัน
2. ทมะ การรู้จักขมใจของตน
3. ขันติ ความอดทน
4. จาคะ สละสิ่งของ ๆ ตนแก่คนที่ควรให้

และคุณธรรมดังกล่าวยังสอดคล้องกับคุณธรรม 4 ประการ ซึ่งเป็นพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันซึ่งพระราชทานแก่มวลชนชาวไทยเนื่องในวาระการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ซึ่งตอนหนึ่งของพระราชดำรัสกล่าวว่า "ประชาชนแต่ละคนจะต้องชวนช่วยสร้างสรรค์ประโยชน์และดำรงอยู่ในคุณธรรมอันควรแก่ฐานะของตน คุณธรรมที่ควรศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่สี่ประการ ประการแรกคือการรักษาความสัตย์ซื่อจริงใจต่อตนเอง ที่จะประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ประการที่สองคือ การรู้จักขมใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติในความสัตย์ซื่อจริงใจ ประการที่สาม คือการอดทนอดกลั้นและอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าด้วยเหตุ

ประการใด ประการที่สี่คือ การรู้จักวางความชั่วความทุจริตและรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง คุณธรรมสี่ประการนี้ถ้าทุกคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วหน้ากันแล้ว จะช่วยให้บังเกิดความสุขร่มเย็นและมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์ (กรมการศาสนา 2525 : 2 - 3)

คุณธรรมค่านการรักษาสัจจะ

ความหมายของ "สัจจะ" ตามพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้บัญญัติไว้ว่า สัจจะ หมายถึงความซื่อสัตย์ ความจริง ซื่อตรง จริ่งใจ พุดจริงทำจริง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2518 : 84) และพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสภา ได้ให้ความหมายว่า สัจ สัจจะ (สัจ สัจจะ) น. สัตย์และขยายความหมายของสัตย์ สัตย์ ไว้ว่า คุณลักษณะที่ประกอบด้วยความจริง ความแนบแน่นความซื่อตรงไม่กลับเป็นอย่างอื่น จริ่งแท้ แน่นนอน ซื่อตรง (ราชบัณฑิตยสภา 2525 : 793)

พุทธทาสภิกขุ (พุทธทาสภิกขุ 2516 : 270) อธิบายถึง สัจจะ ไว้ว่าสัจจะนั้น ต้องจริงใจที่จะกระทำ หมายถึง จริ่งตอบคดล ต่อเวลา ต่อหน้าที่การงาน สรุปรวมว่าจริ่งต่อธรรม

วรัณโณภิกขุ (พระวรัณโณภิกขุ 2522 : 230) กล่าวถึงสัจจะไว้ว่า สัจจะ คือความจริง เริ่มตั้งแต่จริงในการรักษาคำพูดจริงต่อเพื่อนฝูงสังคม จริ่งต่อตนเอง จริ่งต่ออุดมคติแห่งความเป็นมนุษย์ของตนเองคือ จริ่งที่จะละเว้นในสิ่งที่มีมนุษย์ไม่ควรกระทำ ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่มีมนุษย์ควรกระทำ จริ่งต่อธรรมคือ พยายามประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องกับความต้องการของกฎธรรมชาติดีเพื่อความเป็นผู้ถูกต้องที่สุด การตั้งสัจจะนั้นต้องมีปัญญาคุณ มิฉะนั้นจะกลายเป็นสัจจะที่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นไป

พ.อ.ปิ่น มุทุกันต์ (ปิ่น มุทุกันต์ 2515 : 5) ได้อธิบายความหมายของสัจจะไว้ว่า สัจจะ แปลกันว่า ความสัตย์หรือความซื่อตรงต่อกันและขยายลักษณะของสัจจะให้เข้าใจทางการปฏิบัติจริง ๆ ว่าสัจจะมีลักษณะ 3 อย่างคือ เป็นความจริง เป็นความจริง และเป็นความแท้ สัจจะที่มีลักษณะดังกล่าวนี้นี้จะประกอบด้วยพฤติกรรมดังต่อไปนี้ คือ

1. ตรงต่อหน้าที่ คือ ปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มตามหน้าที่
2. ตรงต่อภาระงาน คือ ตั้งใจทำงานให้ดี
3. ตรงต่อเวลา คือ รักษาความรับผิดชอบ
4. ตรงต่อบุคคล คือ ประพฤติดีต่อคนอื่น
5. ตรงต่อความดี คือ ยึดมั่นอยู่ในทางดี

ชาลี ลัทธิ (ชาลี ลัทธิ 2507 : 60) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีบางประการของเด็กที่จบชั้น ป.4 พบว่า คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์มีความสำคัญมากกว่าคุณธรรมเหล่านี้ คือ คุณธรรมที่มีต่อตนเอง คุณธรรมที่มีต่อศาสนา คุณธรรมด้านการเรียน คุณธรรมที่มีต่อครอบครัว คุณธรรมที่มีต่อผู้อื่น คุณธรรมด้านมนุษยธรรมและคุณธรรมที่มีต่อประเทศชาติ

จรรยา สุภาพ (จรรยา สุภาพ 2521 : 184) ได้กล่าวถึงคุณธรรมเพื่อความมั่นคงของชาติทางการเมืองข้อหนึ่งคือ ความซื่อสัตย์ของชนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความซื่อสัตย์ของผู้บริหารประเทศและข้าราชการ โดยใช้ให้เห็นว่าถ้าผู้บริหารประเทศและข้าราชการขาดความซื่อสัตย์ก็จะทำการทุจริต ทำการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือยอมรับสินบนหรือใช้ตำแหน่งหน้าที่ทำการทุจริตและเข้าไปมีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อประโยชน์สำหรับตนและผู้อื่นเพื่อให้เกิดรายได้โดยวิธีการอันผิดกฎหมายและศีลธรรม

พ.อ.ปิ่น มุทุกันต์ (พ.อ.ปิ่น มุทุกันต์ 2515 : 5) กล่าวถึงคุณของการรักษาสัจจะว่าจะทำให้เป็นคนหนักแน่นมั่นคงก้าวหน้าในธุรกิจการงาน มีคนเคารพเชื่อถือยำเกรงหาความมั่นคงให้แก่ครอบครัว มีความมุ่งมั่นทำดีไม่ทอดทิ้งในทางตรงกันข้ามถ้าเป็นคนขาดสัจจะจะทำให้เป็นคนเหลวไหลและตกต่ำ ประสบความหายนะล้มเหลวในหน้าที่การงานถูกเหยียดหยามไม่ได้รับความเชื่อถือจากสังคมไม่มีความเจริญ ฯลฯ

การรักษาสัจจะเป็นเรื่องสำคัญมีขอบเขตที่กว้างขวางและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน แม้แต่ในหลักทศพิธราชธรรม 10 ก็ได้กล่าวถึงการรักษาสัจจะประการหนึ่งคือ หลัก อาชวะ ความซื่อตรงมีความจริงใจต่อประชาชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพุทธภาษิตที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสัจจะซึ่งกล่าวไว้ในสังจวรรค ดังนี้ ความสัตย์นั้นแลดีกว่าสิ่งทั้งหลาย คนได้ชื่อเสียงเพราะความสัตย์ ความสัตย์เป็นวาจาไม่ตาย พึงรักษาตามความสัตย์ สัตตบุรุษได้ตั้งมั่นในความสัตย์เป็นอรรถและเป็นธรรม (กรมพระยาวชิรญาณวโรรส 2516 : 70)

คุณธรรมด้านการรู้จักข่มใจตนเอง

คุณธรรมด้านการรู้จักข่มใจตนเองนี้ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนาในหมวดขราวาสธรรม คือ ทัมะ ซึ่งพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้บัญญัติไว้ว่า ทัมะ การฝึกฝน การข่มใจ การฝึกนิสัยการปรับตัวรู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดนิสัยแก้ไขข้อบกพร่องปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2518 : 84)

พระราชวรคุณี (พระราชวรคุณี 2526 : 101) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า ควรจะหมายถึงการฝึกหัดหรือการคิด คือ สามารถบังคับกับควบคุมจิตใจของตนเองให้ทำในสิ่งที่บุญบารมีให้รู้ ว่า ควรกระทำเมื่อบุญบารมีกว่าอันนี้ถูกต้องเป็นไปโดยชอบด้วยเหตุผลแล้ว เราสามารถควบคุมบังคับตนเองให้ทำในสิ่งนั้น เป็นธรรมที่สำคัญในการฝึกหัดคณิสัยและปรับปรุงตัว

วรธัมมโกสิขุ (พระวรธัมมโกสิขุ 2522 : 231) ได้กล่าวถึงการข่มใจว่า เมื่อจะทำอะไรสักอย่างที่เป็นความเคยชินเป็นการละเลิกความเคยชินอันชักนำไปสู่ทางชั่ว จิตฝ่ายต่ำจะต้านชวนให้ยอมแพ้ ต้องข่มใจไม่ยอมแพ้และปลุกปลอบใจให้มั่นคงเอาชนะจิตใจได้

พุทธทาสภิกขุ (พุทธทาสภิกขุ 2516 : 273) อธิบายการบังคับตนเองไว้ว่าคือการบังคับตนเองที่จะให้จริงตลอดไป บังคับตนเองให้อยู่ในร่องรอยของสัจจะตั้งได้ตั้งนิธานไว้ เราต้องบังคับตัวเองอย่าปล่อยให้เป็นไปตามอำนาจฝ่ายต่ำดังลงไป ต้องบังคับตนเองให้อยู่ในอำนาจธรรมฝ่ายสูง เราต้องบังคับตนเองอย่างฉลาดด้วยอุบายอันแยบคาย ดังที่พระพุทธเจ้าทรงกำชับไว้ว่า "จงบังคับตนอย่างฉลาดเหมือนความผูกมัดฉลาดถือข้อบังคับข้างที่ตกมันได้"

ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ทำงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่ายหลายระดับ ย่อมจะได้รับความกระทบกระเทือนจากเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีอารมณ์มั่นคงไม่เอาแต่ใจตนเองหรือเป็นผู้มีโมหะจริตอยู่เสมอ ในพหุพิราชาธรรมซึ่งเป็นธรรมสำหรับผู้บริหารก็ได้กล่าวถึงหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการข่มใจตัวเองไว้ในข้อที่ว่า อักโกธะ ความไม่โกรธจะต้องไม่ลุแก่อำนาจไม่เกรี้ยวกราดบังคับใจตนเองไม่ให้เกิดอารมณ์ร้าย ซึ่งคือการข่มใจนั่นเอง นอกจากนั้นแล้วในพุทธภาษิตยังได้กล่าวถึงหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการข่มใจไว้หลายประการคือ การฝึกจิตเป็นความดี

จิตที่ฝึกแล้วนำสุขมาให้ คนฉลาดได้ทำจิตของตนให้ชัดตรง ผู้ประพฤติตามอำนาจจิตย่อมลำบาก
ทั้งประกอบจิตของตนเหมือนตนประกอบบาตรที่เต็มด้วยน้ำมัน ผู้มีปัญญาพึงรักษาจิต ฯลฯ

(กรมพระยาวชิรญาณวโรรส 2516 : 21)

การอบรมจิตให้ทำงานไปในทางที่ชอบและทำให้เกิดพลังเข้มแข็งทางพุทธศาสนามีวิธีการ
ฝึกดังนี้

1. โยนิโสมนสิการ คือ การพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยอุบายอันแยบคายด้วยวิธี
การเปรียบเทียบ หรือการเทียบเคียงรู้จักสืบสาวหาเหตุผลมองสิ่งทั้งหลายด้วยการคิดพิจารณา
2. สมถภาวนาหรือสมถกัมมัฏฐานหรือสมาธิภาวนา คือ การทำจิตให้สงบโดยวิธี
การเพ่งสมาธิหรือบริกรรม สมาธิภาวนาก็คือสมถภาวนานั้นเอง (สมทรง ปุณฺณคุตฺต 2521 : 104)

คุณธรรมด้านความอดทน

ความอดทนนี้เป็นคุณธรรมที่ตรงกับหลักในพุทธศาสนาในเรื่องขันติ ซึ่งปรากฏในหลัก
พราวาสธรรมข้อที่ 3 คือ ขันติ อดทน ตามพจนานุกรมพุทธศาสตร์ได้อธิบายความหมายไว้ว่า
หมายถึง ความอดทนทั้งห้าทำงานตามหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็งทนทาน ไม่
หวั่นไหว มั่นในจุดหมายไม่ทอดย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2518 : 84)

พ.อ.เป็น มุทุกันต์ (เป็น มุทุกันต์ 2515 : 7) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า ความ
อดทนเป็นลักษณะที่เข้มแข็งทางจิตในการพยายามทำ ความดีและถอนตัวจากความชั่ว การอดทนนี้
มีพฤติกรรมที่แสดงออก 4 ลักษณะ คือ

1. อดทนต่อความลำบาก
2. อดทนต่อความทุกข์เวทนา
3. อดทนต่อความเจ็บใจ
4. อดทนต่ออำนาจกิเลส

โดยสรุปคือการอดทนเพื่อให้พ้นจากสภาพที่เลวและอดทนเพื่อให้ได้มาซึ่งสภาพที่ดี

วรัณโมภิกขุ (พระวรคัณฑ์ วรัณโม 2522 : 231) กล่าวถึงความอดทนไว้ว่า คือ ความอดกลั้นอดทนทุกชนิด เช่น อดทนต่อลมฟ้าอากาศ อดทนในการประกอบอาชีพ อดทนต่อคำพูด ส่อเสียดดูหมิ่นจากผู้อื่น

การปฏิบัติงานต่าง ๆ ในหน้าที่หรือการดำรงชีวิตประจำวันของคนเรานั้นจะต้อง ประสบกับปัญหาอุปสรรคมากมาย โดยเฉพาะผู้บริหารควยแล้วก็อาจประสบปัญหามากกว่าบุคคล โดยทั่วไป เพราะผู้บริหารจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นร่วมกับบุคคลหลายฝ่ายหลายระดับผู้บริหารจึง ต้องเป็นผู้ที่มีความอดทนต่อการกระทำต่าง ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานรู้จักที่จะอดทน ต่อความยากลำบากต่าง ๆ และไม้อื้อโหม่โกรธเคืองโดยปราศจากเหตุผล ความอดทนจึงมี ความจำเป็นสำหรับผู้บริหารเป็นอย่างยิ่งในทศพิธราชธรรมได้กล่าวถึงหลักธรรมที่จะต้องมีใน ผู้บริหารข้อหนึ่งคือหลัก ขันติ ความอดทน นอกจากนี้แล้วความอดทนยังเป็นหลักธรรมที่ปรากฏ อยู่ในพุทธภาษิตหมวดขันติวรรค ดังนี้ เช่น ความอดทนนำมาซึ่งประโยชน์สุข ความอดทนเป็น เครื่องประดับของนักปราชญ์ ผู้มีความอดทนย่อมเป็นที่ชอบใจ ขันติคือ ความอดทนเป็นอย่างยิ่ง ความอดทนนำซึ่งความพ้นทุกข์ ความอดทนเป็นกำลังของนักพรต ฯลฯ (กรมพระยาวชิรญาณวโรรส 2516 : 19)

คุณธรรมด้านความเสียสละ

ความเสียสละเป็นคุณธรรมที่ตรงกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาในเรื่อง จาคะ ซึ่งปรากฏ อยู่ในธรรมหมวดพราราวาสธรรม ซึ่งตามพจนานุกรมพุทธศาสตร์ได้บัญญัติไว้ว่า หมายถึง ความมี จิตใจกว้างขวางเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูล สละกิเลสสละความทุกข์สบายและผลประโยชน์ ส่วนตนได้ ไม่คับแค้นเห็นแก่ตัว หรืออีกนัยหนึ่ง คือ สละสิ่งอันเกียจชังขี้ขลาดและสิ่งทั้งหลาย อันผิดพลาดจากความจริงเสียได้ เริ่มจากสละอามิสจนถึงการสละกิเลส (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2518 : 84)

พ.อ.ปิ่น มุทุกันต์ (ปิ่น มุทุกันต์ 2515 : 9) ได้กล่าวถึงการเสียสละไว้ว่า หมายถึง ความตั้งใจหรือศรัทธาของตน ตัดความยึดถือเสีย ความเสียสละมี 2 นัย คือ สละวัตถุ และสละอารมณ์ สละวัตถุหมายถึง สละทรัพย์สินของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น สละอารมณ์ หมายความว่า เป็นคนที่รู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เป็นข้าศึกต่อความสงบทางใจ

พุทธทาสภิกขุ (พุทธทาสภิกขุ 2526 : 96) ได้กล่าวถึงคุณธรรมด้านความเสียสละว่า ไม่ใช่เรื่องให้ทานไม่ใช่เรื่องกุศลสงเคราะห์ ที่แท้จริงคือการสละสิ่งที่ไม่ควรมีในตัวเราออกไป อีกด้วยอะไรทุกอย่างที่เป็นการเห็นแก่ตัวต้องสละออกไป ความเสียสละเป็นคุณธรรมที่สำคัญ ประการหนึ่งซึ่งผู้บริหารควรมีเพราะปรากฏในหลักธรรมทางพุทธศาสนาสำหรับผู้บริหารหลายหมวด เช่น ในทศพิธราชธรรมได้กล่าวถึง ทาน (การให้) ผู้บริหารที่ดีควรรู้จักให้ในสิ่งที่ควรให้ ต่อ ผู้ใต้บังคับบัญชาของตน และ บริจาคะ (การบริจาค) คือผู้บริหารที่จะต้องเสียสละทั้งทรัพย์สิน และแรงงานและจิตใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมโดยรวม การเสียสละนั้นต้องให้เหมาะสมกับฐานะและกาลเวลาด้วย

พ.อ.ปิ่น มุทุกันต์ (ปิ่น มุทุกันต์ 2515 : 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความเสียสละไว้โดยสรุปว่า ก่อให้เกิดความมั่นคงแก่สังคมและประเทศชาติ ทำความสงบสุขให้แก่ครอบครัวและสังคม ทำความปลอดภัยให้แก่ตนเองเป็นที่นับหน้าถือตาของคนทั่วไป จิตใจมีความสงบสุข

นอกจากนี้คุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเสียสละยังปรากฏในพุทธศาสนาสutta ดังนี้ ผู้ใหญ่ยอมผูกไมตรีไว้ได้ ผู้ให้ยอมเป็นที่รักของคนหมู่มาก คนหมู่มากยอมคบเขา ผู้ให้ยอมมาเป็นที่รัก บุญของผู้ให้ยอมเจริญ ผู้ให้สิ่งชอบใจยอมไต่สิ่งชอบใจ คนพาลเท่านั้นยอมไม่สรรเสริญทาน ทานวาทานและการรับเสมอกัน (กรมพระยาวชิรญาณ วโรส 2516 : 25)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัยของซูซีฟ ออนโคกสูง (ซูซีฟ ออนโคกสูง 2516 : 83 - 85) ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2515 ในโรงเรียนรัฐบาล ภาคการศึกษา 11 จำนวน 300 คน เป็นชาย 133 คน หญิง 167 คน พบว่านักเรียนได้จัดลำดับ คุณธรรมแห่งพลเมืองดีต่างกัน ๗ วัคังนี้ คือ คุณธรรม ความซื่อสัตย์ มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือคุณธรรมเกี่ยวกับการเรียน คุณธรรมที่มีต่อศาสนา คุณธรรมด้านมนุษยธรรม คุณธรรมที่มีต่อชุมชนคุณธรรมที่มีต่อผู้อื่นคุณธรรมที่มีต่อประเทศชาติและชนบทรรมนิยมประเพณี คุณธรรมต่อครอบครัวและคุณธรรมที่มีต่อตนเองตามลำดับและพบว่าคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีของเด็กชายหญิงไม่แตกต่างกัน เด็กที่มีผู้ปกครองรับราชการ ค้าขาย และอาชีพอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างของคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีเช่นกัน

อนุสรณ์ อรรถศิริ (อนุสรณ์ อรรถศิริ 2516 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบจริยธรรม 16 ประเภของอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี กับนิสิตระดับชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ว่าจะมีจริยธรรมเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ ผลการศึกษาปรากฏว่าจริยธรรมที่ทั้งกลุ่มตัวอย่างอาจารย์และนิสิตเลือกเป็นอันดับ 1 ก็คือ ความซื่อสัตย์กับรองๆลงไปก็คือ การศึกษาหาความรู้และผลสัมฤทธิ์ในหน้าที่การงาน ส่วนจริยธรรมอันดับสุดท้ายและรองสุดท้ายคือการสะสมทรัพย์สมบัติและหลักศาสนา เมื่อได้วิเคราะห์หาความแตกต่างของจริยธรรม โดยจำแนกออกตามตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ สถานภาพอาจารย์และนิสิต เพศ ภูมิลำเนา สถานภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดา มารดา และอายุการทำงานของอาจารย์แล้ว พบว่า ผลที่ได้ใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือค่าที่ได้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อรพินท์ นาคประคินธุ์ (อรพินท์ นาคประคินธุ์ 2518 : 37) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไปกับความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความอดทนและ

ความรู้จักกาลเทศะพบว่า ความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความอดทนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรับผิดชอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้จักกาลเทศะมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน

สุเชษฐ์ มาเหรัมย์ (สุเชษฐ์ มาเหรัมย์ 2519 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการทดลองเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 300 คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 14 ปี จำนวน 4 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 60 คน แต่ละกลุ่มมีทั้งผู้มีจริยธรรมสูงและต่ำ กลุ่มทดลองได้เห็นตัวแบบประเภทอายุผู้อื่นหรือประเภทละอายใจตนเองและได้เห็นตัวแบบแต่ละประเภทแสดงอารมณ์ดีใจและเสียใจต่อการที่ตนไม่ได้โกงในการเล่นเกมน ส่วนในกลุ่มควบคุมมีโอกาสเล่นเกมแต่ไม่เห็นตัวแบบและการแสดงอารมณ์ของตัวแบบหลังจากการเล่นเกมแล้ว ผู้ทดลองทั้งหมดถูกวัดระดับความวิตกกังวลในขณะที่เล่นเกม และการเห็นคุณค่าของรางวัล ผลการทดลองพบว่าผู้ที่มีความวิตกกังวลสูงและผู้ที่ไม่ได้เห็นตัวแบบเป็นผู้ที่พฤติกรรมโกงมากที่สุด จริยธรรมของบุคคลเพียงอย่างเดียวไม่สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมโกงของบุคคลได้แน่นอนว่า แต่ก็ยังมีความสำคัญมากเพราะจะเป็นเรื่องที่ชั่กว่าถ้ามีตัวแบบที่ดีแล้ว ผู้ที่จะรับรู้และเลียนแบบที่ดีที่สุดคือผู้มีจริยธรรมสูง ส่วนผู้มีจริยธรรมต่ำนั้นมีการเลียนแบบน้อยกว่า และจะเลียนแบบผู้กระทำดีก็ต่อเมื่อตัวแบบมีลักษณะจูงใจให้เขาเลียนแบบเป็นพิเศษเท่านั้น ผลการวิจัยเรื่องนี้จะเป็นแนวทางในการศึกษาคุณธรรมของผู้บริหาร

ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจวบจำนึก (ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจวบจำนึก 2520 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยใช้วิธีการศึกษา 2 วิธี คือ การศึกษาภาคสนามและการทดลองในห้องปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาบ่อเกิดและพัฒนาการทางจริยธรรมของเยาวชนไทยและศึกษาสาเหตุและผลของ

พฤติกรรมซึ่งแสดงความซื่อสัตย์ ซึ่งได้พบรายละเอียดเฉพาะตอนมากมายพอสรุปผลการวิจัยที่สำคัญได้ดังนี้ คือ ผลการวิจัยในแง่ปฏิบัติการพบวาลักษณะต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมของวัยรุ่นที่มีอิทธิพลโดยตรงและอย่างรุนแรงต่อพฤติกรรมการโกงของเขา เช่นในสถานการณ์ที่ยาวขึ้นนั้น แม่เด็กที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงและมีจริยธรรมสูงก็อาจพาเด็กออกจากของฝ่ายทำได้ ผลการวิจัยภาคสนามพบว่า ลักษณะต่าง ๆ ทางสังคมของเด็ก มีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเด็ก เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว มีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก และจะมีความคงทนไปถึงวัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้นด้วย

สุริยา เหมตะศิลป์ (สุริยา เหมตะศิลป์ 2522 : 45) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมสติปัญญาและการยอมรับตนเองของเด็กวัยรุ่นตอนต้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายหญิงที่มีนับถือศาสนาพุทธ อายุ 15 - 16 ปี ซึ่งกำลังเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร 40 คน และในจังหวัดปัตตานี 40 คน ผลการศึกษารังนี้ พบว่า นักเรียนที่มีสติปัญญาสูงและค่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีระดับสติปัญญาสูงและค่าการยอมรับตนเองไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีการยอมรับตนเองสูงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีการยอมรับตนเองต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าการยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลทางจริยธรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมของบุคคล การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมระดับสติปัญญาและการยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวกเมื่อหาความสัมพันธ์ภายในแล้วพบว่า การให้เหตุผลทางจริยธรรมกับระดับสติปัญญาไม่สัมพันธ์กัน และการยอมรับตนเองกับระดับสติปัญญาก็ไม่สัมพันธ์กัน

สมาน ชาลีเครือ (สมาน ชาลีเครือ 2524 : 124) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมของสังคมกับความซื่อสัตย์ไว้ในปี พ.ศ. 2523 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2523 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ รวม 714 คน ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมเชิงสังคมและความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และนักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีค่านิยมเชิงสังคมและความเชื่อสัจยต่างกันอย่างไร
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าค่านิยมทางสังคมที่จะทำให้เกิดคุณธรรมด้านความเชื่อสัจยทางสังคม
เน้นค่านิยมด้านความเชื่อสัจยบุคคลในสังคมมีแนวโน้มที่จะทำความเชื่อสัจยสูงในทางตรงข้ามถ้าสังคม
ไม่เน้นค่านิยมด้านบุคคลในสังคม ก็จะมีคุณธรรมด้านความเชื่อสัจยน้อยลง

กาบแก้ว พงษ์อุดม (กาบแก้ว พงษ์อุดม 2524 : 28) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
พัฒนาการด้านการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกศาสตร์และการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ใน
เขตกรุงเทพมหานคร เป็นชาย 78 คน หญิง 72 คน ผลการศึกษาพบว่าพัฒนาการของการคิดหา
เหตุผลเชิงจริยธรรมจะสูงขึ้นตามลำดับของชั้นเรียนแบ่งได้เป็น 4 ระดับ คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่
1 - 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 3 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 4 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6
แสดงว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล
ซึ่งจะเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้บริหารการศึกษาแนวทางนี้

หน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู (กรมการฝึกหัดครู 2525 : บทคัดย่อ) ได้ทำ
การวิจัยเรื่องจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษา สังกัดสถานศึกษากรมการฝึกหัดครู โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อค้นหาคุณลักษณะทางจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาในสถานศึกษา กรมการฝึกหัดครู
โดยใช้แบบตรวจสอบคุณลักษณะทางจริยธรรมแบบสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหา แล้วให้กลุ่มตัวอย่าง
เลือกพฤติกรรมที่สนองตอบนั้น แบบใดแบบหนึ่งใน 3 แบบ ที่กำหนดให้ แบบตรวจสอบประกอบ
ด้วยคำถามที่เป็นสถานการณ์ 86 ข้อ เพื่อตรวจสอบคุณลักษณะ 11 ประการทางจริยธรรม กลุ่ม
ตัวอย่างคืออาจารย์และนักศึกษาในสถานศึกษา กรมการฝึกหัดครู จำนวน 10,579 คน เป็น
อาจารย์ 1,112 คน และนักศึกษา 9,845 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า
คุณลักษณะทางจริยธรรมของอาจารย์ที่อยู่ในระดับที่มากที่สุดคือ ความเมตตา กรุณา และอยู่ในระดับที่
ได้แก่ความมีเหตุผล ความกตัญญู ความมั่งคั่ง และความอดทน ส่วนคุณธรรมที่อยู่ในระดับ
ที่ได้แก่ความมีเหตุผล และความเมตตา กรุณา คุณลักษณะที่อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ได้แก่ความเชื่อสัจย

และความรับผิดชอบการเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีความแตกต่างกันอยู่มาก โดยเฉพาะกรณีเด่น ๆ มีดังนี้คือ กลุ่มอาจารย์มีคุณลักษณะทางจริยธรรมดีกว่านักศึกษาหลายด้านยกเว้นด้านความมีระเบียบวินัยและนักศึกษาหญิงมีคุณลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 11 ด้าน สูงกว่านักศึกษาชาย

สมบุรณ์ ศาลยาชีวินและคณะ (สมบุรณ์ ศาลยาชีวินและคณะ 2526 : 13) ได้ทำการวิจัยเรื่องพัฒนาการทางการใช้เหตุผลทางจริยธรรม ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าสนใจหลายประการเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างนอกเหนือไปจากพัฒนาการการคิดเหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งเกี่ยวข้องและเป็นแนวทางการศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนดังนี้ คือ ความตั้งใจหรือมีสมาธิแน่วแนวยาวนานมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล ผลการค้นพบเรื่องนี้สอดคล้องกับหลักการทางพุทธศาสนาที่ว่าสมาธิเป็นทางให้เกิดปัญญาและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตได้ บุคคลผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง มีแนวโน้มที่จะยึดมั่นในคุณธรรมที่เน้นการปฏิบัติตนเองมากกว่าคุณธรรมที่เน้นในการปฏิบัติต่อผู้อื่น และเป็นผู้ที่ปรารถนาจะเห็นความสงบสุขสันติภาพของโลกและแสวงหาความสุขทางจิตใจ มีการยอมรับนับถือตนเองมากกว่าที่จะยึดถือค่านิยมทางด้านวัตถุด้านความสะดวกสบายของชีวิต และความต้องการด้านสุนทรียะ ไม่ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรม

โคลัน (Koln : อ้างอิงมาจาก กรมการฝึกหัดครู 2525 : 23) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " Social Class and Parental Values" ในปี ค.ศ.1963 โดยใช้วิธีสัมภาษณ์คำถามารดาของนักเรียนชั้น 5 (Grade 5) จากครอบครัวระดับกลางและระดับต่ำในกรุงวอชิงตันถึงค่านิยมและความมุ่งหวังเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะที่ต้องการให้บุตรของตนมี ผลการสัมภาษณ์พบว่า โดยส่วนรวมมารดาทั้งจากครอบครัวระดับกลางและต่ำ เห็นว่าบุคลิกลักษณะที่น่าปรารถนาทั้งบุตรชายหญิง คือ การมีความสุข ความซื่อสัตย์ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเคารพเชื่อฟัง การมีอิสระต่อตนเองและการควบคุมตนเอง รองลงมาคือการเป็นคนกว้างขวาง การเป็นนักเรียนที่ดี การมีความประพฤติและมีความสะอาดบุคลิกลักษณะที่ได้รับเลือกน้อยที่สุดคือ ความทะเยอทะยาน

โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg อ้างอิงมาจาก ดวงเดือน พันธุนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์จานึก 2520 : 42) ได้ศึกษาพัฒนาการของเด็กอเมริกันระดับอายุ 7, 10, 13 และ 16 ปี ในปี ค.ศ.1964 พบว่าขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุที่เพิ่มขึ้นซึ่งจะเป็นแนวทางในการศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารในวัยแปรอายุของผู้บริหาร

ดอเกอร์ตี (Dougherty อ้างอิงมาจาก กรมการฝึกหัดครู 2525 : 24) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Differential Acceptance Normative Value among Adolescent in Missouri School ในปี ค.ศ.1966 โดยศึกษาค่านิยมของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนต่าง ๆ ในรัฐมิสซูรี ผลการวิจัยพบว่าเด็กนักเรียนวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในระดับชั้นสูงกว่าจะมีค่านิยมสูงกว่านักเรียนที่เรียนในระดับต่ำกว่าในเรื่องความเป็นมิตร ความภักดี ศีลธรรมและความรับผิดชอบ และนักเรียนที่วัดเป็นผู้อุปถัมภ์ จะมีค่านิยมดังกล่าวสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในศาสนาที่มีค่านิยม 5 ประเภทสูงกว่านักเรียนที่ไม่ศรัทธาในศาสนา นักเรียนที่ประสบความสำเร็จทางการเรียนและตำแหน่งในสังคมจะมีค่านิยมทางด้านความเป็นมิตร ความซื่อสัตย์ ศีลธรรมและรับผิดชอบสูง

แมนสัน ดี โคเดอร์ (Manson D. Coder อ้างอิงมาจาก มารุต คำชะอม 2525 : 17) ได้ทำการวิจัยศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของคนอายุระหว่าง 24 - 50 ปี ในปี ค.ศ.1975 พบว่าผู้ใหญ่วัยกลางคนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจากจบวิทยาลัย จะมีคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมใกล้เคียงกับผู้ที่กำลังเรียนในวิทยาลัย ขณะที่คนอายุเท่ากันแต่เรียนต่อบัณฑิตวิทยาลัยมีคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่า คนที่ไม่ได้เรียนต่อมาก

เจมส์ อาร์ เรสต์ (James R. Rest อ้างอิงมาจาก มารุต คำชะอม 2525 : 17) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมกับระดับการศึกษา ในปี ค.ศ.1976 โดยทำการวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันถึง 20 กลุ่ม จำนวน 5,714 คน พบว่าเมื่อระดับการศึกษาเพิ่มขึ้นคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมจะสูงขึ้นด้วย แต่ผู้ใหญ่ที่มีอายุมากที่ไม่ได้ศึกษาต่อกลับมีคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำกว่าผู้ที่เรียนระดับวิทยาลัยขึ้นไป

เกณฑ์ตัดสินความดีและการจัดระดับชั้นคุณธรรม ที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือศึกษาคุณธรรม

ความดีในทางคุณธรรมไม่ใช่ข้อเท็จจริง แต่เป็นคุณค่าที่ได้จากการประเมิน จึงเป็นการยากที่จะประเมินให้ได้มาตรฐานเดียวกัน เพราะแต่ละบุคคลอาจประเมินค่าความดีของ พฤติกรรมในสถานการณ์เดียวกันแตกต่างกัน จึงเป็นต้องมีการกำหนดเกณฑ์ตัดสินความดีขึ้น สำหรับการวิจัย นี้

ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือพุทธศาสนาไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 ของประชากร ทั้งหมดพุทธศาสนาจึงได้เข้ามามีบทบาทอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของสังคม ไทยเป็นอย่างยิ่ง แม้นคนไทยบางส่วนจะนับถือศาสนาอื่นหรือได้รับอิทธิพลจากศาสนาอื่นอยู่บ้างก็ เป็นส่วนน้อยมาก แต่อย่างไรก็ตามแม้ศาสนาต่าง ๆ จะมีแนวทางปฏิบัติและรายละเอียดบาง ประการที่แตกต่างกัน แต่ก็มีหลักเดียวกันคือ ดำรงมุ่งให้ทุกคนประกอบกรรมดีและเว้นความชั่ว เพื่อความเจริญของบุคคลในทางร่างกายและจิตใจอันจะนำสันติสุขมาสู่สังคมส่วนรวม ซึ่งก็ สอดคล้องกับคำสอนทางพุทธศาสนาชั้นโลกียธรรมอยู่แล้ว การตัดสินความดีในสังคมไทยจึงควร ใช้เกณฑ์ตัดสินความดีทางพุทธศาสนา ในการวิจัยนี้จึงจะใช้เกณฑ์ตัดสินความดีทางพุทธศาสนาใน การสร้างเครื่องมือศึกษาคุณธรรม

พระศรีวิสุทธิโมลี (พระศรีวิสุทธิโมลี 2514 : 94 - 100) ได้กล่าวว่าเจตนา การกระทำ ผลของการกระทำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในตัดสินความดี และหลักพุทธศาสนายอมรับว่า

1. การกระทำไม่ว่าจะเป็นทางกาย วาจา ใจ ที่เจตนาจะให้ตนเองบุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อนได้รับทุกข์ ถือว่าการกระทำนั้นไม่ดี (ชั่ว)
2. การกระทำใดไม่ว่าจะเป็นทางกาย วาจา ใจ ที่เจตนาให้ตนเองบุคคลอื่นได้รับความสุขถือว่าการกระทำนั้นดี
3. การกระทำต่าง ๆ จะต้องมิเจตนาแล้วจึงกระทำหรือเจตนาแล้วแต่เป็นกรรมหรือกรรม ย่อมมิเจตนา
4. ถ้าทำดียอมได้รับผลดีเสมอและถ้าทำชั่วยอมได้รับผลชั่วเสมอ

ระดับชั้นทางคุณธรรม

การศึกษาคุณธรรมนอกจากอาศัยเกณฑ์การตัดสินความดีทางพุทธศาสนาแล้วยังใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวทาง หลักธรรมที่นำมาเป็นพื้นฐานในการจัดระดับชั้นทางคุณธรรมในการวิจัยนี้คือ พุทธโอวาทจากโอวาทปาติโมกข์กับพุทธจริยา 3

พุทธโอวาทจากโอวาทปาติโมกข์มีหลักปฏิบัติ 3 ข้อ คือ

1. เว้นจากทุจริต คือ ประพฤติชั่วทั้งปวง
2. ประกอบสุจริต คือ ประพฤติชอบท่าแต่ความดี
3. ทำใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์

หลักธรรมทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้ว สู้ชีโวภิกขุ (สู้ชีโว ภิกขุ อ้างอิงมาจากกรมการฝึกหัดครู 2525 : 30) ได้อธิบายประกอบให้เห็นถึงขั้นการปฏิบัติธรรมไว้ว่า... สิ่งที่เราควรเป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนและผู้อื่นชื่อว่าความชั่ว การไม่ทำชั่วคือการงดเว้นการกระทำชั่วที่เราควรก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนและผู้อื่น เพียงแต่การงดเว้นความชั่วยังไม่พอต้องทำความดีอีกด้วย ความดีคือ สิ่งที่ชอบธรรมอันเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น และแม้ว่าเว้นความชั่วทำความดีแล้วถ้าไม่ทำจิตใจผ่องแผ้วก็เว้นชั่วและทำความดีไม่ได้ตลอด เพราะยังไม่ได้ปรับปรุงจิตใจที่เป็นต้นเค้าอย่างสำคัญที่จะละเว้นความชั่วและทำดีได้อย่างแท้จริง

สู้ชีโว ภิกขุ ได้อธิบายว่า พุทธโอวาท สามารถนำมาสร้างเป็นเกณฑ์จัดระดับชั้นคุณธรรมได้ คือ

- ขั้นที่ 1 การทำความชั่วทั้งปวง เป็นการกระทำให้ตนและบุคคลอื่นเดือดร้อน
- ขั้นที่ 2 การไม่ทำความชั่วทั้งปวง เป็นการไม่กระทำให้ตนและบุคคลอื่นเดือดร้อน
- ขั้นที่ 3 การทำความดี เป็นการทำให้ประโยชน์แก่ตนและบุคคลอื่น
- ขั้นที่ 4 การทำจิตใจให้ผ่องใส เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์แก่ตนและบุคคลอื่นด้วยจิตใจที่สะอาดบริสุทธิ์

พุทธจริยา 3 ชั้น คือ พระจริยาหรือการบำเพ็ญประโยชน์ของพระพุทธเจ้าประกอบด้วย

1. พุทธตถจริยา พระพุทธจริยาที่ทรงบำเพ็ญประโยชน์ตามหน้าที่ของพระพุทธเจ้า
2. ญาติตถจริยา พระพุทธจริยาเพื่อประโยชน์แก่พระญาติตามฐานะ
3. โลกตถจริยา พระพุทธจริยาเพื่อประโยชน์แก่โลก

พุทธจริยา 3 การบำเพ็ญประโยชน์ของพระพุทธเจ้า ได้กระทำทั้งต่อตนเองต่อญาติมิตรหรือบุคคลอื่นและต่อโลกหรือสังคมส่วนรวมจึงสามารถนำพุทธจริยา 3 ไปเสริมสร้างการจัดระดับชั้นทางคุณธรรมได้ดังนี้

- ชั้นที่ 1 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เป็นการกระทำให้ตนบุคคลอื่นและหรือสังคมเดือดร้อน
- ชั้นที่ 2 พฤติกรรมไม่ทำความชั่วเป็นการไม่กระทำให้ตนบุคคลอื่นและหรือสังคมเดือดร้อน
- ชั้นที่ 3 พฤติกรรมทำความดี เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ให้ตนบุคคลอื่นและหรือสังคม
- ชั้นที่ 4 พฤติกรรมทำความดี เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ให้ตนบุคคลอื่นและหรือสังคม

ด้วยจิตใจสะอาดบริสุทธิ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาคุณธรรมเบื้องต้นและปรับใช้ได้กับคนทั่วไป จึงตั้งเกณฑ์จัดระดับคุณธรรมให้สอดคล้องกับระดับศีล - ธรรม คือ ระดับไม่ทำความชั่วและระดับทำความดี จึงได้กำหนดชั้นคุณธรรมไว้ 3 ชั้น คือ

- ชั้นที่ 1 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ พฤติกรรมที่ทำให้ตนบุคคลอื่นหรือสังคมเดือดร้อน
- ชั้นที่ 2 พฤติกรรมระดับกลาง ได้แก่ พฤติกรรมที่ไม่ทำความชั่วไม่ทำใ้บุคคลอื่นหรือสังคม

เดือดร้อน

ชั้นที่ 3 พฤติกรรมอันพึงประสงค์ ได้แก่ พฤติกรรมที่มุ่งกระทำดี ทำประโยชน์ให้แก่ตนบุคคลอื่นและสังคม

การกำหนดจริยธรรมที่คาดหวังทางจริยธรรมในสังคม

การกระจายความถี่ของพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม อัลพอร์ต Alport ได้กล่าวว่า พฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์จะไม่กระจายในลักษณะโค้งแบบระฆัง (bell Shaped Curve) แต่การกระจายในลักษณะ J - Shaped Curve ทั้งนี้ เพราะผลของการศึกษาอบรมที่เขาได้รับมาและการปรับตัวให้เข้ากับสังคมส่วนใหญ่ แสดงว่า การศึกษาอบรมที่บุคคลได้รับและการปรับตัวให้เข้ากับสังคมนั้น จะมีส่วนช่วยในการกำหนดการกระจายพฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่ให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์ ซึ่งนักค้นคว้าทางจริยธรรมส่วนมากก็ลงความเห็นว่า จริยธรรมของบุคคลนั้นมีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมหรือการเรียนรู้จากสังคมเป็นสำคัญ และจากการวิจัยของ ควงเคื่อน พันธุมนาวัน ที่ทำการวิจัยเรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทยก็พบว่า ปริมาณการศึกษาที่เด็กได้รับหรือประสบการณ์อันยาวนานในโรงเรียน จะมีส่วนช่วยให้ผู้ที่มิพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับต่ำสามารถก้าวหน้าเพื่อนฝูงที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันได้เมื่อเรียนสูงขึ้น แสดงว่าปริมาณการศึกษาและช่วงเวลาที่ได้รับประสบการณ์สั่งสอนในโรงเรียนนั้น จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาจริยธรรมของเด็กได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ การ์รอล Garroll ที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของการศึกษาที่พบว่าแม้เด็กเรียนจะมีความแตกต่างกัน หากการเรียนการสอนมีคุณภาพดี และให้เวลามากพอสมควรกับคุณลักษณะและความต้องการของเด็กแต่ละคนแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 ก็จะสามารถสัมฤทธิ์ผลในการเรียนได้

การกำหนดการกระจายความถี่ของเกณฑ์ที่คาดหวังในระดับคุณธรรมของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณธรรมขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นระดับที่ไม่พึงประสงค์ มีจำนวนความถี่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10 และจริยธรรมขั้นที่ 2 และ 3 มีความถี่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 30 และ 60 ตามลำดับหรือกำหนดอัตราเป็น 1 : 3 : 6 (อ้างอิงมาจากกรมการฝึกหัดครู 2525 : 26)

เกณฑ์ที่คาดหวังทางจริยธรรม

ในสังคมกำหนดขึ้นตามแนวคิดของ อัลฟรต์ และคาร์ล โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ
ตามอัตราส่วนระหว่างพฤติกรรมอันพึงประสงค์ : พฤติกรรมในระดัปล่าง : พฤติกรรมไม่พึงประสงค์
ดังนี้

1. คุณลักษณะจริยธรรมระดับต่ำกว่าเกณฑ์
อัตราส่วนร้อยละของพฤติกรรมอันพึงประสงค์ต่ำกว่า 60
อัตราส่วนร้อยละของพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ประมาณ 10
2. คุณลักษณะจริยธรรมที่อยู่ในระดับปานกลาง
อัตราส่วนร้อยละของพฤติกรรมอันพึงประสงค์อยู่ระหว่าง 61 - 64
อัตราส่วนร้อยละของพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ประมาณ 10
3. คุณลักษณะจริยธรรมที่อยู่ในระดับค่อนข้างดี
อัตราส่วนร้อยละของพฤติกรรมอันพึงประสงค์อยู่ระหว่าง 65 - 69
อัตราส่วนร้อยละของพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ประมาณ 10
4. คุณลักษณะจริยธรรมที่อยู่ในระดับดี
อัตราส่วนร้อยละของพฤติกรรมอันพึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79
อัตราส่วนร้อยละของพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ประมาณ 10
5. คุณลักษณะจริยธรรมที่อยู่ในระดับดีมาก
อัตราส่วนร้อยละของพฤติกรรมอันพึงประสงค์สูงกว่า 80
อัตราส่วนร้อยละของพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ประมาณ 10

บทที่ 3

วิธีดำเนินการค้นคว้า

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 453 โรงเรียน ผู้บริหาร 453 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 222 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สุ่มตัวอย่างโรงเรียนจากบัญชีรายชื่อโรงเรียนของแต่ละอำเภอจากรายงานประจำปี (เดือนมิถุนายน 2527)

2. เมื่อได้รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้ว แบ่งกลุ่มประชากรแยกเป็นอำเภอถึงอำเภอ เลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในแต่ละอำเภอถึงอำเภอโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย

(Simple Random Sampling) จำนวนที่สุ่มมานี้ให้เป็นไปตามสัดส่วนของตารางสัดส่วน

เมอร์คาโด (Mercardo. : 1977 : 54) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอ

เลขที่	อำเภอ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	เมือง	70	34
2	บางปลาม้า	59	29
3	สองพี่น้อง	61	30
4	อู่ทอง	57	28
5	ศรีประจันต์	39	19
6	ดอนเจดีย์	29	14
7	เดิมบางนางบวช	54	26
8	ด่านช้าง	31	15
9	สามชุก	27	14
10	กิ่งทองหญ้าไซ	26	13
	รวม	453	222

การสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรมด้านต่าง ๆ คือ การรักษาสิ่งของ การรู้จักยั้งใจตนเอง ความอดทน ความเสียสละ สร้างขึ้นโดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม เช่น แบบสอบถามสำรวจคุณลักษณะทางจริยธรรมของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู (กรมการฝึกหัดครู 2525 : 282 - 303)
2. สร้างนิยามเกี่ยวกับคุณธรรมด้านต่าง ๆ ทุกด้านโดยใช้ความรู้จากข้อ 1
3. สร้างแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหา แล้วให้พฤติกรรมมาเลือกกระทำ 3 พฤติกรรม คือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ พฤติกรรมที่เป็นกลาง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

4. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ตามเนื้อหาและโครงสร้างหาได้จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ดังต่อไปนี้

พระปัญญาบารมี		เจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษดิ์
นายจำรัส	ดวงกสิสาร	หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
นายนำทรัพย์	จันทร์หอม	ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมการศาสนา

5. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่สร้างไปทดสอบ (try - out) กับผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 42 คน โดยทดสอบ 2 ครั้ง (Test - retest) แต่ละครั้งใช้เวลาห่างกัน 15 วัน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้

$$r_{tt} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\left\{ N \sum X^2 - (\sum X)^2 \right\} \left\{ N \sum Y^2 - (\sum Y)^2 \right\}}} \quad (\text{อ่าน สายยศ และอังคณา คันทิรัตน์านนท์ 2515 : 176})$$

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .65115

6. ลักษณะของแบบสอบถาม แบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

6.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ส่วนตัวของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย อายุ คุณวุฒิทางการศึกษา

6.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในระดับต่าง ๆ ของคุณธรรมของผู้บริหาร 40 ข้อ โดยแยกเป็นคำถาม 4 ตอน ดังนี้

- 6.2.1 การรักษาสัจจะ จำนวน 10 ข้อ
- 6.2.2 การรู้จักชมใจตนเอง จำนวน 10 ข้อ
- 6.2.3 ความอดทน จำนวน 10 ข้อ
- 6.2.4 ความเสียสละ จำนวน 10 ข้อ

7. เกณฑ์การให้คะแนน

การให้คะแนนจากแบบสอบถามถือเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ระดับที่พึงประสงค์	กำหนดให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับที่เป็นกลาง	กำหนดให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับที่ไม่พึงประสงค์	กำหนดให้คะแนน 1 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขอความร่วมมือจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอให้ช่วยแจกแบบสอบถามในการประชุมประจำเดือน
2. มอบหมายให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอต่าง ๆ จัดเจ้าหน้าที่ลำห้วยแจกและเก็บแบบสอบถามโดยกำหนดเวลาในการทำแบบสอบถาม 45 นาที เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารตอบจากประสบการณ์ที่ปฏิบัติจริงไม่ใช่เกิดจากการวิเคราะห์จากตัวเลือกของปัญหา
3. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอรวบรวมแบบสอบถามส่งให้ผู้วิจัย
4. ผลการเก็บแบบสอบถามปรากฏว่า เก็บแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 218 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.19 ของแบบสอบถามที่แจก
5. จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามลักษณะตัวแปรที่พิจารณาในการวิจัยดังต่อไปนี้

ผู้บริหารที่มีอายุ 20 - 40 ปี	จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 44.95
ผู้บริหารที่มีอายุสูงกว่า 40 ปี	จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 55.05
ผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี	จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 51.38
ผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า	จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 48.62

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

1. สำนัวจระดับคุณธรรมของผู้บริหารใช้สถิติร้อยละ (Percent)
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายด้านของคุณธรรมของผู้บริหารใช้สถิติ t - test

ใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

$$\text{สูตร} \quad t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}} \quad (\text{Ferguson. 1976 : 152})$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอข้อมูลได้จำแนกเป็นตอนตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เสนอผลวิเคราะห์ความถี่ของการเลือกพฤติกรรมในระดับต่าง ๆ ของ
คุณธรรมแต่ละด้านของผู้บริหาร

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบคุณธรรมด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารจำแนกตามอายุ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบคุณธรรมด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารจำแนกตามวุฒิ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย

s^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t -distribution

SD แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้เกณฑ์ที่คาดหวังทางจริยธรรมในสังคมกำหนดขึ้นตามแนวคิดของ อัลฟอลด์และคาร์ล
โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามสัดส่วนระหว่างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ : พฤติกรรมในระดับกลาง :
พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนี้

1. คุณลักษณะทางคุณธรรมที่ต่ำกว่าเกณฑ์
 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่พึงประสงค์ต่ำกว่า 60
 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10
2. คุณลักษณะทางคุณธรรมที่อยู่ในระดับปานกลาง
 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 61 - 64
 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10
3. คุณลักษณะทางคุณธรรมที่อยู่ในระดับค่อนข้างดี
 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 65 - 69
 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10
4. คุณลักษณะทางคุณธรรมที่อยู่ในระดับดี
 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79
 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10
5. คุณลักษณะทางคุณธรรมที่อยู่ในระดับดีมาก
 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่พึงประสงค์สูงกว่า 80
 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

การวิเคราะห์ความถี่ การวิเคราะห์ความถี่ในแต่ละค่านับนี้ คิดจากจำนวนข้อคำถาม คูณ
 กับจำนวนผู้ตอบ ในแต่ละระดับพฤติกรรมของผู้บริหาร โดยเมื่อรวมความถี่ทุกระดับในแต่ละค่านับ
 จะเท่ากับ 2180

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความถี่ของการเลือกพฤติกรรมในระดับต่าง ๆ ทางคุณธรรมแต่ละด้านของผู้บริหาร ผลปรากฏดังตาราง 2 - 6

ตาราง 2 ความถี่ของการเลือกพฤติกรรมระดับต่าง ๆ ทางคุณธรรมแต่ละด้านของผู้บริหาร

คุณธรรมด้าน	ระดับพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน					
	ระดับที่พึงประสงค์		ระดับที่เป็นกลาง		ระดับที่ไม่พึงประสงค์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การรักษาสิ่งของ	1349	61.88	715	32.80	116	5.32
การรู้จักชมใจตนเอง	1622	74.41	399	18.30	159	7.29
ความอดทน	1791	82.16	322	14.77	67	3.07
ความเสียสละ	1583	72.61	389	17.85	208	9.54

ตาราง 2 แสดงจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านการรักษาสิ่งของในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์ : ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 61.88 : 32.80 : 5.32 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 61 - 64

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารมีคุณธรรมด้านการรักษาสิ่งของอยู่ในระดับปานกลาง

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านการรู้จักชมใจตนเองในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์ : ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 74.41 : 18.30 : 7.29 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารมีคุณธรรมค่านการรู้จักข่มใจตนเองอยู่ในระดับดี

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านความอดทนในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์ :

ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 82.16 : 14.77 : 3.07 ตามลำดับ

ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงกว่า 80

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารมีคุณธรรมค่านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านความเสียสละในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์

: ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 72.61 : 17.85 : 9.57 ตามลำดับ

ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารมีคุณธรรมค่านความเสียสละอยู่ในระดับดี

ตาราง 3 ความถี่ของการเลือกพฤติกรรมระดับต่าง ๆ ทางคุณธรรมแต่ละด้านของผู้บริหารที่มีอายุน้อย

คุณธรรมด้าน	ระดับพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน					
	ระดับที่พึงประสงค์		ระดับที่เป็นกลาง		ระดับที่ไม่พึงประสงค์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การรักษาสิ่งจะ	552	56.33	369	37.65	59	6.02
การรู้จักชมใจตนเอง	735	75.00	165	16.84	80	8.16
ความอดทน	795	81.12	143	14.59	42	4.29
ความเสียสละ	701	71.53	176	17.96	103	10.51

ตาราง 3 แสดงจำนวนผู้บริหารที่มีอายุน้อยมีพฤติกรรมด้านการรักษาสิ่งจะในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์ : ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 56.33 : 37.65 : 6.02 ตามลำดับซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่ำกว่า 60

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่อายุน้อยมีคุณธรรมด้านการรักษาสิ่งจะอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านการรู้จักชมใจตนเองในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์ : ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์เป็น 75.00 : 16.84 : 8.16 ตามลำดับซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุน้อยมีคุณธรรมด้านการรู้จักข่มใจตนเองอยู่ในระดับดี

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านความอดทนในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์ :

ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ 81.12 : 14.59 : 4.29 ตามลำดับ

ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงกว่า 80

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุน้อยมีคุณธรรมด้านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านความเสียสละในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์

: ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 71.53 : 17.96 : 20.51 ตามลำดับ

ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุน้อยมีคุณธรรมด้านความเสียสละอยู่ในระดับดี

ตาราง 4 ความถี่ของการเลือกพฤติกรรมระดับต่าง ๆ ทางคุณธรรมแต่ละด้านของผู้บริหารที่มีอายุมาก

คุณธรรมด้าน	ระดับพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน					
	ระดับที่พึงประสงค์		ระดับที่เป็นกลาง		ระดับที่ไม่พึงประสงค์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การรักษาสิ่งจะ	796	66.33	346	28.83	58	4.84
การรู้จักข่มใจตนเอง	887	73.92	234	19.50	79	6.58
ความอดทน	996	83.00	179	14.92	25	2.08
ความเสียสละ	882	73.50	213	17.75	105	8.75

ตาราง 4 แสดงจำนวนผู้บริหารที่มีอายุมากมีพฤติกรรมด้านการรักษาสิ่งจะในส่วนที่พึงประสงค์ : ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 66.33 : 28.83 : 4.84 ตามลำดับซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 65 - 69

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุมากมีคุณธรรมด้านการรักษาสิ่งจะอยู่ในระดับดี

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านการรู้จักข่มใจตนเองในส่วนร้อยละของระดับที่พึงประสงค์ : ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์เป็น 73.92 : 19.50 : 6.58 ตามลำดับซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุมากมีคุณธรรมค่านการรู้จักข่มใจตนเองอยู่ในระดับดี

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านความอดทนในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์ :

ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 83.00 : 14.92 : 2.08 ตามลำดับ

ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงกว่า 80

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุมากมีคุณธรรมค่านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านความเสียสละในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์

: ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 73.50 : 17.75 : 8.75 ตามลำดับ

ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุมากมีคุณธรรมค่านความเสียสละอยู่ในระดับดี

ตาราง 5 ความถี่ของการเลือกพฤติกรรมระดับต่าง ๆ ทางคุณธรรมแต่ละด้านของผู้บริหารที่มีวุฒิค่า

คุณธรรมด้าน	ระดับพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน					
	ระดับที่พึงประสงค์		ระดับที่เป็นกลาง		ระดับที่ไม่พึงประสงค์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การรักษาสิ่งของ	719	64.20	341	30.45	60	5.35
การรู้จักข่มใจตนเอง	826	73.75	212	18.93	82	7.32
ความอดทน	913	81.52	169	15.09	38	3.39
ความเสียสละ	796	71.07	204	18.27	120	10.72

ตาราง 5 แสดงจำนวนผู้บริหารที่มีวุฒิค่ามีพฤติกรรมด้านการรักษาสิ่งของในลักษณะของระดับที่พึงประสงค์ ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 64.20 : 30.45 5.35 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 61 - 64

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10 พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิค่ามีคุณธรรมด้านการรักษาสิ่งของอยู่ในระดับปานกลาง

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านการรู้จักข่มใจตนเองในลักษณะของระดับที่พึงประสงค์ : ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์เป็น 73.75 : 18.93 : 7.32 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิค่ามีคุณธรรมด้านการรู้จักตนเองอยู่ในระดับดี

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านความอดทนในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์

. ระดับที่เป็นกลาง . ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 81.52 : 15.09 : 3.39 ตามลำดับ

ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงกว่า 80

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิค่ามีคุณธรรมด้านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านความเสียสละในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์

: ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 71.07 : 18.21 : 10.72

ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิค่ามีคุณธรรมด้านความเสียสละอยู่ในระดับดี

ตาราง 6 ความถี่ของการเลือกพฤติกรรมระดับต่าง ๆ ทางคุณธรรมแต่ละด้านของ
ผู้บริหารที่มีวุฒิสง

คุณธรรมด้าน	ระดับพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน					
	ระดับที่พึงประสงค์		ระดับที่เป็นกลาง		ระดับที่ไม่พึงประสงค์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การรักษาสิ่งจะ	629	59.34	374	35.28	57	5.38
การรู้จักขมใจตนเอง	796	75.10	187	17.64	77	7.26
ความอดทน	878	82.83	153	14.43	29	2.74
ความเสียสละ	787	74.25	185	17.45	88	8.30

ตาราง 6 แสดงจำนวนผู้บริหารที่มีวุฒิสงมีพฤติกรรมด้านการรักษาสิ่งจะในสัดส่วน
ของระดับที่พึงประสงค์ : ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 59.34 : 35.28
: 5.38 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่ำกว่า 60

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิสงมีคุณธรรมด้านการรักษาสิ่งจะอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านการรู้จักขมใจตนเองในสัดส่วนของระดับที่พึง
ประสงค์ : ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์เป็น 75.10 : 17.64 : 7.26
ตามลำดับซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีคุณธรรมด้านการรู้จักข่มใจตนเองอยู่ในระดับดี

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านความอดทนในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์ :

ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 82.83 : 14.43 : 2.74 ตามลำดับ

ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงกว่า 80

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีคุณธรรมด้านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก

จำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมด้านความเสียสละในสัดส่วนของระดับที่พึงประสงค์

: ระดับที่เป็นกลาง : ระดับที่ไม่พึงประสงค์ เป็น 74.25 : 17.45 : 8.30 ตามลำดับ

ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 70 - 79

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ประมาณ 0 - 10

พบว่า ผู้บริหารที่มีคุณธรรมด้านความเสียสละอยู่ในระดับดี

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความมีคุณธรรมระหว่างผู้บริหารที่มีอายุน้อยกับผู้บริหารที่มีอายุมาก
ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่า t ในการเปรียบเทียบคุณธรรมด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารที่มีอายุน้อยกับผู้บริหารที่มีอายุมาก

คุณธรรมด้าน	ผู้บริหาร โรงเรียน	ค่าสถิติพื้นฐาน			t
		N	$\bar{x}$	SD	
การรักษาสิ่งจจะ	อายุน้อย	98	2.5010	0.244	- 3.82 *
	อายุมาก	120	2.6150	0.185	
การรู้จักชมใจตนเอง	อายุน้อย	98	2.6663	0.229	- 0.07
	อายุมาก	120	2.6683	0.204	
ความอดทน	อายุน้อย	98	2.7622	0.252	- 1.51
	อายุมาก	120	2.8067	0.163	
ความเสียสละ	อายุน้อย	98	2.6344	0.176	- 2.50
	อายุมาก	120	2.6856	0.112	

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 7 แสดงว่าผู้บริหารที่มีอายุต่างกันมีคุณธรรมด้านการรักษาสิ่งจจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีอายุสูงมีระดับคุณธรรมด้านนี้สูงกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อยตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าผู้บริหารที่มีอายุต่างกันมีคุณธรรมต่างกัน ส่วนคุณธรรมด้านการรู้จักชมใจตนเอง ด้านความอดทนและด้านความเสียสละผู้บริหารทั้งสองกลุ่มอายุไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าผู้บริหารที่มีอายุต่างกันมีคุณธรรมต่างกัน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความมีคุณธรรมระหว่างผู้บริหารที่มีวุฒิค่ากับผู้บริหารที่มีวุฒิสูง

ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 ค่า t ในการเปรียบเทียบคุณธรรมด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารที่มีวุฒิค่ากับผู้บริหารที่มีวุฒิสูง

คุณธรรมด้าน	ผู้บริหาร โรงเรียน	ค่าสถิติพื้นฐาน			t
		N	$\bar{X}$	SD	
การรักษาสิ่งจะ	วุฒิต่ำ	112	2.5848	0.191	1.45
	วุฒิสูง	106	2.5415	0.246	
การรู้จักชมใจตนเอง	วุฒิต่ำ	112	2.6598	0.206	- 0.54
	วุฒิสูง	106	2.6755	0.225	
ความอดทน	วุฒิต่ำ	112	2.7768	0.204	- 0.72
	วุฒิสูง	106	2.7972	0.214	
ความเสียสละ	วุฒิต่ำ	112	2.6567	0.121	- 0.61
	วุฒิสูง	106	2.6689	0.169	

ตาราง 8 แสดงว่าผู้บริหารที่มีวุฒิต่างกันมีคุณธรรมแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ชัดแจ้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีคุณธรรมต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคูณธรรม 4 ประการคือ การรักษาสัจจะ การรู้จักขมใจตนเอง ความอดทน และความเสียสละของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี และเพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา

วิธีการดำเนินการค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 222 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.89 ของประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามวัดคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่าตามคุณลักษณะทางคุณธรรม 4 ประการ คือ การรักษาสัจจะ การรู้จักขมใจตนเอง ความอดทนและความเสียสละ

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับความร่วมมือจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ ในการแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม แล้วผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามจากหัวหน้าการประถมศึกษาแต่ละอำเภอ ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 218 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.15 ของแบบสอบถามที่แจกไป การวิเคราะห์ข้อมูลได้กระทำโดยการจำแนกแบบสอบถาม โดยแยกเป็นหมวดหมู่แจกแจงคะแนนตามตัวแปรที่กำหนดไว้ และใช้วิธีการทางสถิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อเสนอข้อมูลเกี่ยวกับระดับคุณธรรมของผู้บริหาร
2. เปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเป็นรายด้าน โดยใช้ $t - test$ เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้บริหารซึ่งจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีมีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรู้จักข่มใจตนเองและด้านความเสียสละอยู่ในระดับดี และด้านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก
2. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอายุมากและอายุน้อยมีคุณธรรมด้านการรู้จักข่มใจตนเองและด้านความเสียสละอยู่ในระดับดี ด้านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านการรักษาสัจจะของผู้บริหารที่มีอายุน้อยมีในระดับต่ำแต่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุมากมีในระดับค่อนข้างดี
3. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีคุณวุฒิสูง และคุณวุฒิต่ำมีคุณธรรมด้านการรู้จักข่มใจตนเองและด้านความเสียสละอยู่ในระดับดี ด้านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านการรักษาสัจจะ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิมีในระดับปานกลาง แต่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิสูงมีในระดับต่ำ
4. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอายุต่างกันมีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการรู้จักข่มใจตนเอง ด้านความเสียสละ และด้านความอดทน ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสองกลุ่มอายุมีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิต่างกันมีคุณธรรมแต่ละด้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะอยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับคุณธรรมด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสภาพสังคมปัจจุบัน ความเจริญทางวัตถุธรรมกำลังได้รับการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ภาวะเศรษฐกิจมีความสับสน วัฒนธรรมทางจิตใจเสื่อมทรามลง และค่านิยมทั้งหลายกำลังเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีการแข่งขันการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันในชีวิตประจำวัน และในความเป็นอยู่ของชีวิตประจำวัน สภาพดังกล่าวนี้บังคับให้วิถีชีวิตของบุคคลต้องคล้อยตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ฉะนั้น คุณธรรมด้านการรักษาสัจจะหรือความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่การงานและด้านอื่นของผู้บริหารโรงเรียนจึงอาจเสื่อมคลายลง เกิดความเห็นแก่ตัว ความเอาใจเอาเปรียบมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม (โรนาน อรุณรังษี 2505 : 102)

อีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนได้เห็นแบบอย่างของคนในสังคมที่แสดงให้เห็นความไม่มีสัจจะ ความไม่ซื่อสัตย์อยู่เสมอ เช่น การทุจริตในวงราชการ วงงานต่าง ๆ การหลอกลวงหักหลังกันในวงสังคม แสดงว่าคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะของบุคคลในสังคมด้อยลงกว่าแต่ก่อน ประกอบกับค่านิยมในสังคมยุคของ ผู้ที่ประพฤติทุจริตจนร่ำรวยว่าเป็นผู้เกียรติ เป็นที่เคารพนับถือในสังคม การที่ผู้บริหารโรงเรียนได้เห็นแบบอย่างซึ่งแสดงถึงความไม่มีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะหรือความซื่อสัตย์สุจริต และค่านิยมที่ยกย่องนับถือคนที่ร่ำรวยมาจากการทุจริตดังกล่าว อาจเป็นสาเหตุให้ผู้บริหารมีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งข้อสันนิษฐานนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงเดือน พันธมนาวิน (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2520 : 186) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องจริยธรรมของชาวชนไทย พบว่าลักษณะต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมของวัยรุ่นมีอิทธิพลโดยตรงและอย่างรุนแรงต่อพฤติกรรมการโกงของเด็ก คือในสถานการณ์ที่ช่วยสูงนั้น แม่เด็กจะมาจากครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมสูง และลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลนั้นก็ยิ่งพาเขาไปแก้อ่านางฝ่ายต่ำได้ง่าย

แสดงว่าแม้การอบรมสั่งสอนจะเหมาะสมและบุคคลได้รับการฝึกฝนอบรมทางจริยธรรมมาอย่างดี แต่คำสั่งคมยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีสภาพที่เอื้อต่อการกระทำดีของบุคคล หากแบบอย่างที่จะกระตุ้นให้บุคคลมีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะ ความซื่อสัตย์แล้ว บุคคลก็ไม่สามารถต้านทานการยั่วยุใจได้ จึงอาจมีพฤติกรรมไปตามการผลักดันของสภาพแวดล้อมของตน เป็นการสอดคล้องกับความเชื่อของ ไรท์ (Wright 1975 : 24 - 30) ที่ว่าสังคมมีส่วนในการบ่มเพาะให้มีลักษณะต่าง ๆ กัน ตามแต่ความมุ่งหมายนั้นจะอยู่กลุ่มใดในสังคม นอกจากนี้ยังมีเหตุผลตามหลักพฤติกรรมศาสตร์สนับสนุนกล่าวคือ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์นั้นประกอบด้วยความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพคุณลักษณะของบุคคล สิ่งที่มากระตุ้นพฤติกรรม ทัศนคติ และสถานการณ์ ซึ่งหมายถึงสภาพแวดล้อมในขณะนั้น (สุชา จันทรเฒ 2527 : 249)

จากการศึกษาวิจัยที่พบว่าคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เป็นผลที่ไม่น่าพอใจนัก เพราะผู้บริหารต้องปฏิบัติงานที่มีภาระหน้าที่ในการรับผิดชอบอย่างสูง ความมีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะหรือความซื่อสัตย์จึงมีความจำเป็นสำหรับผู้บริหารเป็นอย่างมาก จากการศึกษาคนคว้าที่ผ่านมาแสดงว่า นักเรียนนักศึกษา อาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิต่างก็เห็นว่าคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะหรือความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งดัง เป็นการศึกษาคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เมื่อปี พ.ศ. 2515 พบว่า นักศึกษา อาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีเกือบจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยต่างก็จัดให้คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์มีความสำคัญเป็นอันดับแรก (ชาลี ลัทธิ (ชาลี ลัทธิ 2507 : 96) ได้ศึกษาเรื่องคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีบางประการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จัดลำดับให้คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ มีความสำคัญสูงสุดเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ (อนุสรณ์ อรรถศิริ 2519 : 154) ได้ศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมบางประการของอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรีและนิสิตระดับชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตรพบว่า จริยธรรมที่ทั้งกลุ่มอาจารย์ และนิสิตเลือกตรงกันเป็นอันดับ 1 คือ ความซื่อสัตย์

การที่บุคคลเห็นว่า ความซื่อสัตย์ หรือการรักษาสิ่งจะเป็นคุณลักษณะทางคุณธรรมที่สำคัญมากนั้น ไม่ได้เป็นสิ่งยืนยันว่าบุคคลนั้นจะมีพฤติกรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและส่งเสริมคุณธรรมค่านี้อย่างจริงจังแล้ว ผู้บริหารก็จะมีคุณธรรมค่านี้นี้อยู่ตลอดไป

จากการศึกษาวิจัยพบว่าคุณธรรมของผู้บริหารที่อยู่ในระดับดีมากคือ ความอดทน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในสภาพการทำงานการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนใหญ่ อยู่ในชนบทมีความลำบาก ความขาดแคลนปัจจัยให้ความสะดวกต่าง ๆ ผู้บริหารเองก็ต้องมีความอดทนสู้กับสภาพความเป็นอยู่และปรับตัวให้เข้ากับชุมชนที่อาศัยอยู่ได้ เช่นเดียวกับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ จึงทำให้ผู้บริหารมีคุณธรรมในด้านความอดทนสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จำรอง เงินดี (จำรอง เงินดี 2519 : 68) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลกับคุณธรรมด้านทาน บริจาค ความอ่อนโยน การไม่โกรธ และความอดทนของนิสิตมหาวิทยาลัย พบว่า บุคคลใดมีทัศนคติสูงต่อมาตรฐานสังคมด้านความอดทนหรืออีกนัยหนึ่ง มีทัศนะว่าบุคคลอื่น ๆ มีคุณธรรมสูงในด้านความอดทนคือ รับรู้ว่าคุณในสังคมของตนนั้นประพฤติปฏิบัติกันด้วยความอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ อดทนต่อความเจ็บใจเมื่อถูกข่มขู่ไม่ตามใจ อำนาจฝ่ายต่ำ และสอดคล้องกับข้อความที่ ชลอ อุตทภาชน์ (ชลอ อุตทภาชน์ 2514 : 127) กล่าวว่า iva ความอดทนอดกลั้นนั้นหากมีในสังคมใด ก็จะทำให้เกิดความนิยมชมชอบแก่ประชาชนโดยทั่วไป ประชาชนจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และไม่ต้องพะวงถึงกันหรือคอยหวาดระแวงอยู่เสมอ

ในการที่ผู้บริหารเห็นว่าความอดทนต่ออำนาจแห่งโลกะ โหสะ และโมหะ นั้นเป็นสิ่งประเสริฐ ทั้งยังเป็นการรักษาบุคลิกภาพของตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างดี (ชลอ อุตทภาชน์ 2514 : 494) ในทางตรงกัน ถ้าผู้บริหารไม่สามารถอดทนต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ดีเท่าที่ควร ความวุ่นวายต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นโดยง่าย (ปิ่น มุทุกันต์ 2509 : 437) ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีคุณธรรมในด้านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก

จากผลการศึกษาพบว่า คุณธรรมการรู้จักขมใจตนเองและคุณธรรมด้านความเสียสละของผู้บริหารอยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นผลที่ทันทพอใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารนั้นก่อนจะได้รับ การพิจารณาแต่งตั้งเป็นผู้บริหาร จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ในการ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีวุฒิภาวะพอสมควรในการปรับตัวการแก้สถานการณ์ มีพฤติกรรมกาปฏิบัติ ต่อบุคคลอื่นร่วมงานหรือสังคม เมื่อประสบกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีปัญหา ก็สามารถบังคับจิตใจ มีการขมใจตนเองไม่ให้เกิดอะไรสิ่งใดไปโดยปราศจากความยั้งคิด อีก ประการหนึ่งในสถานภาพที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย จึงอยู่ในภาวะที่จะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะเป็นผู้ประนีประนอม อันทำให้เกิดคุณธรรมด้านการรู้จัก ขมใจตนเองเป็นอย่างดี ส่วนคุณธรรมด้านความเสียสละของผู้บริหารที่อยู่ในระดับดีนั้น ก็มี เหตุผลเช่นเดียวกันกล่าวคือ ผู้ที่จะได้รับการพิจารณาเป็นผู้บริหารนั้นจะต้องมีคุณสมบัติด้านความ เสียสละอย่างเพียงพอสมควรไม่ว่าจะเป็นการเสียสละทรัพย์ เวลาและอื่น ๆ จึงจะได้รับการ พิจารณาแต่งตั้งมาเป็นผู้บริหาร เมื่อได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บริหารโรงเรียนแล้ว สภาพงาน สถานการณ์สิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป ก็จะมีส่วนให้ผู้บริหารต้องมีความเสียสละมากขึ้น เพราะ การที่ผู้บริหารจะต้องขอความร่วมมือในด้านการเสียสละจากบุคคลหรือผู้ร่วมงานย่อมจะต้อง รู้จักมีความเสียสละเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ผู้ร่วมงานหรือบุคคลอื่นก่อน นอกจากนั้นสภาพที่เป็น จริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบท จะได้รับการยกย่องนับถือจาก ประชาชนในท้องถิ่นและจะเป็นที่พึ่งพาอาศัยของชาวบ้านและบุคคลในท้องถิ่น ในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งน่าจะมีส่วนทำให้ผู้บริหารต้องมีความเสียสละเป็นอย่างสูง นอกจากนี้อาจเป็น เพราะหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ผู้บริหารยึดถืออยู่ได้ปลูกฝังในเรื่องทาน บริจาค เป็นต้นฐาน สำคัญให้ผู้บริหารมีคุณธรรมด้านความเสียสละ

จากการศึกษาพบว่าผู้บริหารที่มีอายุมากมีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะสูงกว่าผู้บริหาร ที่มีอายุน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่มีอายุมาก มีพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์สังคม เป็นผู้มีวุฒิภาวะสูงกว่า รู้จักการตัดสินใจอย่างรอบคอบถี่ถ้วนในการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็น ผู้มีคุณธรรมซึ่งสอดคล้องกับความเห็น เพียเจต์ และ โคลเบอร์ก (Piaget 1932 and Kohlberg, 1969) ซึ่งมีความเห็นว่าจริยธรรม คุณธรรมมีความสัมพันธ์กับพัฒนา การด้านอื่น ๆ เป็นพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และอื่น ๆ

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิสูง มีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะอยู่
ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ อาจเป็นเพราะสาเหตุหลายประการ สาเหตุประการที่ 1 คือ
จุดอ่อนของกลไกของการศึกษาในการปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้บริหาร ในฐานะที่การศึกษาเป็นสถาบัน
ที่ทำหน้าที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรม การศึกษามีจุดอ่อนที่ทำหน้าที่นี้ไม่สมบูรณ์ จุดอ่อนเหล่านี้
เกิดขึ้นภายในระบบการศึกษาเอง เช่นด้านหลักสูตร การบรรจุวิชาการศึกษาที่มีส่วนในการส่งเสริม
ปลูกฝังคุณธรรมมีสัดส่วนน้อย เมื่อเทียบกับวิชาอื่น ๆ จนไม่เพียงพอที่จะปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรม
ให้ได้ผล นอกจากนี้การเรียนการสอนที่ใช้ในโรงเรียนที่มีลักษณะของการสั่งสอน โดยมีครู
สวมบทบาทผู้เฒ่าอ่าจจะกำหนดว่านักเรียนจะเรียนอะไรอย่างไร วิธีสอนนี้ เปาโล แฟร์
(Paulo Freire) เห็นว่า เป็นการลดคุณค่าของมนุษย์ของผู้เรียนและเป็นการจำกัด
เสรีภาพของผู้เรียนด้วย ลักษณะของการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรม
นั้นเป็นเรื่องของการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี เป็นสิ่งที่ผู้เรียนอาจมองไม่เห็นอำนาจ
ของการเรียน ฉะนั้นวิธีสอนดังกล่าวทำให้การปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมยากยิ่งขึ้น อีกประการหนึ่ง
คือครูผู้สอน ซึ่งอาจมีคุณสมบัติไม่เหมาะสม การวางตัวในฐานะเป็นตัวอย่างที่ดี จึงทำให้
ผู้บริหารแม้มีวุฒิสูงก็ไม่ได้รับการส่งเสริมปลูกฝังด้านคุณธรรมมาอย่างดี นอกจากจุดอ่อนของ
กลไกทางการศึกษาซึ่งเป็นรากฐาน แล้วอาจมีสาเหตุอื่นอีกหลายประการ เป็นสภาพสังคม
สภาพการบีบคั้นทางเศรษฐกิจ หรือค่านิยมของสังคม ทำให้ผู้บริหารที่มีความรู้สูงแต่ขาดคุณธรรม
ประพฤติปฏิบัติในทางทุจริตได้ง่าย เนื่องจากเป็นผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด รู้จักหาวิธีการหลีกเลี่ยง
กฎเกณฑ์ข้อบังคับ ทำการทุจริตโดยไม่สามารถเอาผิดได้ โดยเฉพาะเมื่อเป็นผู้บริหารเป็นผู้มี
อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบางอย่างด้วยตนเองโดยปราศจากการควบคุมในบางกรณี ซึ่ง
จะเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตได้ง่าย ซึ่งอภิปรายนี้สอดคล้องพระราชหัตถเลขาของรัชกาลที่ 5
ซึ่งทรงกล่าวไว้ เมื่อมีการจัดการศึกษาแบบฝรั่งที่ว่า "ถ้าเป็นคนที่ได้เล่าเรียนคงจะประพฤติปฏิบัติ
ดีกว่าคนไม่ได้เรียนนั้นหาถูกไม่ คนไม่มีธรรมเป็นเครื่องดำเนินตาม ดงหน่ไปหาทางทุจริตโดยมาก
ถ้ารู้มากก็โกงตลอดหรือโกงไม่สนิท ถ้ารู้มากก็โกงตลอดขึ้น และโกงพิสดารมากขึ้น

การหัดให้รู้อักษรวิธีไม่เป็นเครื่องมือฝึกให้คนดีและชั่ว เป็นแต่ได้วิธีสำหรับจะเรียนความดี ความชั่วคล่องขึ้น" (ธรรมศาสตร์ 2514 : 58-59) แสดงว่าพระองค์ทรงเห็นว่าการศึกษ แต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเป็นคนดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า คุณธรรมทั้ง 4 ด้านของผู้บริหารอยู่ในระดับที่เป็นส่วนมาก ส่วนคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะอยู่ในระดับกลาง จึงควรได้ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมด้านนี้เพื่อจะได้้นำผลของการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมด้านนี้ให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นตัวแบบที่ดีในด้านการประพฤติปฏิบัติแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา นักเรียน และบุคคลในสังคม
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการเริ่มต้นของการศึกษาค้นคว้าในแนวลึกต่อไป การประเมินคุณธรรมของผู้บริหารเป็นไปอย่างจำกัดต้องการใช้แบบสอบถามเชิงสถานการณ์เพียงอย่างเดียว แม้ว่าเจตนาจะวัดคุณธรรมที่สะท้อนออกมาในรูปของการเลือกแนวทางปฏิบัติต่อสถานการณ์ที่กำหนดให้ก็อาจมีการวัดที่มีลักษณะทางพุทธิปัญญาแอบแฝงอยู่ด้วย สมควรจะมีการประเมินด้วยเทคนิควิธีอื่นประกอบ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะอยู่ในระดับปานกลาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีควรได้มีโครงการหาวิธีการปรับปรุงส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหารโดยวิธีการต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นโดยมีโครงการจัดประชุมอบรมสัมมนาการพัฒนาคุณธรรมผู้บริหาร โครงการประกวดผู้บริหารที่มีคุณธรรมดีเด่น โครงการแสดงปาฐกถาธรรมสำหรับผู้บริหารประจำเดือน

2. การวิจัยพบว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อยมีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะต่ำกว่าเกณฑ์ ในการพิจารณาคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียนควรมีหลักการ วิธีการเน้นที่จะพิจารณาตัวบุคคลอย่างรอบคอบโดยพิจารณาด้านอายุความมีวุฒิภาวะด้านต่าง ๆ ประกอบ

3. สำนักงานการประถมศึกษาควรมีโครงการส่งเสริมการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมของบุคลากรในสังกัดให้มากขึ้นเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงส่งเสริมคุณธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาบแก้ว พงษ์อุดม "พัฒนาการด้านการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกศาสตร์และการคิดหาเหตุผล
เชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร" บทคัดย่อวิทยานิพนธ์
ภาคปลายปีการศึกษา 2523-2524 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524
272 หน้า อัดสำเนา
- การฝึกหัดครู, กรม ทนวยศึกษานิเทศก์ จริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาสังกัดสถานศึกษา
กรมการฝึกหัดครู 2525, 305 หน้า อัดสำเนา
- การศาสนา, กรม การปฏิบัติตามคุณธรรม 4 ประการ และการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5
ประการ โรงพิมพ์กรมการศาสนา 2525, 80 หน้า
- คู่มือสอนจริยศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ภาคปฏิบัติ โรงพิมพ์กรมการศาสนา
2521, 157 หน้า
- กิติมา ปรีดีติลล ทฤษฎีบริหารองค์การ เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 334 หน้า อัดสำเนา
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน โรงพิมพ์กรมการศาสนา
2522, 251 หน้า
- จรรยา สุภาพ แบบเรียนสังคมศึกษา โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2521, 194 หน้า
- จำลอง เงินดี ความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลกับคุณธรรมด้านทาน บริจาค ความอ่อนโยน
การไม่โกรธ และความอดทนของนิสิตมหาวิทยาลัย ประดิษฐานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 84 หน้า อัดสำเนา
- ชลอ อุทกภาชน พุทธศาสนากับสังคมศาสตร์ เล่ม 2 แพรวพิทยา พระนคร 2514, 952 หน้า
- ณาลี ลัทธิ การศึกษาเรื่องคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีบางประการของเด็กที่จบชั้น ป.4
ประดิษฐานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2507, 77 หน้า อัดสำเนา

ชูชีพ อ่อนโกล่ง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพการแสดงตัวความวิตกกังวลความเชื่อมั่นใน
ตนเองกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ปริญญาพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
2516, 104 หน้า อัดสำเนา

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน โรงพิมพ์กรมการศาสนา
2524, 194 หน้า

ไชยการ ทองแก้ว การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทรี-โอต์ปะกับสัปปริสธรรมเพื่อเป็นแนวทาง
การค้นหาคุคลิกภาพธรรมาธิปไตย ปริญญาพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2520, 88 หน้า อัดสำเนา

ดวงเดือน พันธุนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจานิก จริยธรรมเยาวชนไทย โรงพิมพ์
กรมการศาสนา 2520, 339 หน้า

ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย วรรณไวทยากร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2514, 96 หน้า

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ การสร้างสรรค์คุณธรรม 2518, 6 หน้า อัดสำเนา

ประชุม รอดประเสริฐ ผู้นำและพฤติกรรมการบริหารงาน เอกสารประกอบคำสอน
ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526, 134 หน้า
อัดสำเนา

ปิ่น มุทุกันต์ "ธรรมของมรราวาส" เอกสารประกอบการประชุมอบรมครูสอนจริยศึกษา
2525, 180 หน้า อัดสำเนา

_____ ธรรมราชา คลังวิทยา พระนคร 2519, 476 หน้า

เปรมประชา (นามแฝง) "เรื่อง ครู ครู" วิทยาสาร 3 : 4-7 กรกฎาคม-กันยายน 2525

พุทธทาส ภิกขุ, พระ พุทธจริยธรรม หุนส์กี คล่องการยิง โรงพิมพ์การพิมพ์พระนคร
2516, 487 หน้า

_____ "ความล้มเหลวกับความสำเร็จของสังคม" บรมธรรม โรงพิมพ์เจริญวิทยการพิมพ์
2525, 284 หน้า

ราชันหมื่น, พระ "ธรรมที่ผู้บริหารควรมี" รวมบทความทางการศึกษาสำหรับผู้บริหารการศึกษา
โรงพิมพ์พระปฐมการพิมพ์ 2523, 340 หน้า

ราชบัณฑิตยสภา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสภา พ.ศ.2525 โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
930 หน้า

ราชวรมณี, พระ พุทธศาสนากับสังคมไทย โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์ 2526, 294 หน้า
ไธยานันท์ อรุณรังษี ความรับผิดชอบทางจริยธรรมเป็นความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ
โรงพิมพ์เจริญธรรม 2517, 114 หน้า

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
2518, 374 หน้า

มารุต คำชะอม ระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลา วิทยานิพนธ์
ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, 104 หน้า อัดสำเนา

วชิรญาณวโรส, กรมพระยาสมเด็จกรมพระยาสมเด็จเจ้า พุทธศาสนาสุภาษิต โรงพิมพ์มหามกุฏ
ราชวิทยาลัย 2516, 68 หน้า

วรศักดิ์ วรธัมโม, พระ ครูกับศีลธรรม โรงพิมพ์สมชายการพิมพ์ 2522, 325 หน้า

ศรีวิสุทธิโมลี, พระ พุทธธรรม โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2514, 206 หน้า

สนองศรี รุดติษฐ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านพรหมวิหารสี่กับความสามารถ
ในการเป็นผู้นำด้านการตัดสินใจแบบประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัย ปริญญาโท กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 106 หน้า อัดสำเนา

สินสมุทร ประทุมตา ความผิดทางวินัยของข้าราชการครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ระหว่างปี พ.ศ.2517-2519 ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2521, 113 หน้า อัดสำเนา

สมทรง บุญฤทธิ์ คู่มือครูสอนศีลธรรม โรงพิมพ์สมชายการพิมพ์ 2521, 179 หน้า

สมบุญ คำลาชาชีวิน และคณะ "พัฒนาการการใช้เหตุผลทางจริยธรรม" ผลงานการวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 2526 โรงพิมพ์เจริญผล 2526, 236 หน้า

สมพงษ์ เกษมสิน การบริหาร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2523, 338 หน้า

สमान ชาลีเครือ "ความสัมพันธ์ระหว่างก่านิยมเชิงสังคมกับความไว้วางใจ" ผลงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับการศึกษา 2524 โรงพิมพ์เจริญผล 2524, 342 หน้า

สามัญศึกษา, กรม การพัฒนาชุมชนแบบผสมผสานแนวใหม่ โรงพิมพ์เจริญการพิมพ์ 2525,
139 หน้า

สุชา จันทรเฒ่า จิตวิทยาทั่วไป โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2527, 253 หน้า

สุเชษฐ์ หมาเหิร์ม อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ปรินิพนันท์
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 91 หน้า อัดสำเนา

สุริยา เหมทะลิลป "ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมระดับสติปัญญาและการยอมรับตนเอง
ของเด็กวัยรุ่น" ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 2522 โรงพิมพ์เจริญผล 2522,
346 หน้า

อนุสรณ์ อรรถสิริ การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมบางประการของผู้สอนระดับปริญญาตรี และ
นิสิตระดับชั้นปีที่ 1 ปรินิพนันท์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
2516, 154 หน้า

อรพินทร์ นาคประดิษฐ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี
ปรินิพนันท์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 47 หน้า
อัดสำเนา

อรุณ รักธรรม หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2522, 420 หน้า

Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education.
3rd. ed., New York, McGraw Hill Book Co., 1976. 492 p.

Mercado, Gesav M. How to Conduct Social Science Research. Manila,
Sing Taly Publishers Inc., 1977: 88 p.

Thompson, George C. and others. Educational Psychology. New York,
Appleton-Century-Grofts, 1959. 535 p.

Wright, D. The Psychology of Moral Behavior. Middleses England,
Pengivn Books Ltd., 1975.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

กันยายน 2527

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จำนวน	ชุด
2. หนังสือขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม จำนวน	ชุด
3. ซองเปล่าสำเนาตารางสำหรับส่งแบบสอบถามคืน	1 ซอง

ด้วยข้าพเจ้า นายธวัช โพธิกุล นิสิตปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "คุณธรรม 4 ประการ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี" และได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารนำไปวิเคราะห์ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จ โดยสมบูรณ์ วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเป็นงานทุนวิจัยของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาประจำปี 2526 จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน กรุณาแจกแบบสอบถามแก่ผู้บริหารโรงเรียนและตอบแบบสอบถามตามจำนวนที่ส่งมาพร้อมหนังสือนี้พร้อมทั้งรวบรวมส่งให้ข้าพเจ้าด้วย

ข้าพเจ้าหวังว่าคงได้รับความกรุณาอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

(นายธวัช โพธิกุล)

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

31 สิงหาคม 2527

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

ด้วยข้าพเจ้า นายธวัช โพธิ์กุล นิสิตปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "คุณธรรม 4 ประการ
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี" และ
ได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารนำไปวิเคราะห์ประกอบการทำวิทยานิพนธ์
ให้สำเร็จโดยสมบูรณ์ วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเป็นงานวิจัยทุนวิจัยของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
ประจำปี 2526 จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านผู้บริหารทุกท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามที่แนบ
มาพร้อมหนังสือนี้

ข้าพเจ้าหวังว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดียิ่ง จึงขอขอบพระคุณมา ณ
โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

(นายธวัช โพธิ์กุล)

นิสิตปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

กระดาษคำตอบ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ลงใน ☐ ตามความเป็นจริง

1. ปัจจุบันท่านมีอายุ

☐ อายุ 20 ปี ถึง 40 ปีบริบูรณ์

☐ อายุสูงกว่า 40 ปีขึ้นไป

2. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 คำตอบจากแบบสอบถาม

	ก	ข	ค		ก	ข	ค		ก	ข	ค		ก	ข	ค
1	☐	☐	☐	11	☐	☐	☐	21	☐	☐	☐	31	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	12	☐	☐	☐	22	☐	☐	☐	32	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	13	☐	☐	☐	23	☐	☐	☐	33	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	14	☐	☐	☐	24	☐	☐	☐	34	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	15	☐	☐	☐	25	☐	☐	☐	35	☐	☐	☐
6	☐	☐	☐	16	☐	☐	☐	26	☐	☐	☐	36	☐	☐	☐
7	☐	☐	☐	17	☐	☐	☐	27	☐	☐	☐	37	☐	☐	☐
8	☐	☐	☐	18	☐	☐	☐	28	☐	☐	☐	38	☐	☐	☐
9	☐	☐	☐	19	☐	☐	☐	29	☐	☐	☐	39	☐	☐	☐
10	☐	☐	☐	20	☐	☐	☐	30	☐	☐	☐	40	☐	☐	☐

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ
เป็นอย่างดียิ่ง

อวัช โพธิกุล

A				
B				
C				
			TOTAL	
R		W		TIME
REMARK				

แบบสอบถาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะบางประการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อต้องการทราบความเคลื่อนไหวทางการประถมศึกษาและการศึกษาทั่วไป
2. ผลจากการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่กระทบกระเทือนต่อตัวท่านหรือวงราชการที่ท่านเกี่ยวข้องแต่ประการใด
3. แบบสอบถามชุดนี้มีข้อความ 40 ข้อ เป็นสถานการณ์ที่ผู้ตอบเป็นเรื่องราวสั้น ๆ เพื่อให้ท่านพิจารณาว่า ท่านมีความรู้สึกนึกคิดตามสภาพความเป็นจริงของท่านอย่างไร แล้วพิจารณาเลือกตอบในเหตุการณ์ที่กำหนดไว้ในข้อ ก. ข. หรือ ค. เพียงข้อเดียว

ตัวอย่าง

(1) ห้องเรียนห้องหนึ่งข้อสอบประตูละเอียด มักทำให้เกิดเสียงดังเวลาลมพัดแรง ๆ บังเอิญนารีมาพบเข้า เธอจะทำอย่างไร ?

- ก. หาเก้าอี้หรือวัตถุหนัก ๆ ไปกั้นประตูไว้ไม่ให้กระทบจนเกิดเสียงดัง
- ข. ปลอมให้เป็นหน้าที่ของครูแลสถานที่จัดการ
- ค. หวอะไรมากันแล้วบอกให้ครูดูแลสถานที่ทราบ

เมื่อท่านพิจารณาตามความรู้สึกนึกคิด ตามสภาพเป็นจริงแล้ว ท่านเห็นว่านารีควรจะทำเหตุการณ์ในข้อ ข. ท่านก็ไปขีดตอบในช่องว่างที่ตรงกับข้อ ข. ในกระดาษคำตอบ ดังนี้

คำตอบ ก. ข. ค.

(1)

4. ท่านมีเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้ 45 นาที หน้าต่อไปจะเป็นข้อความ

1. อาจารย์ทรงศักดิ์เป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งกำลังมีการประมูลก่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ ผู้รับเหมาซึ่งเป็นผู้ทรงอิทธิพลในท้องถิ่น ได้ติดต่อผ่านผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่เพื่อขอลิสิทธิ์ในการประมูล โดยมีสิ่งตอบแทนให้เป็นพิเศษ ทั้งนี้อาจารย์ใหญ่ก็ได้ทราบมาว่าคณะกรรมการคนอื่น ๆ รวมทั้งประธานก็ยอมรับเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว อาจารย์ทรงศักดิ์จะปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ?

- ก. รับเงื่อนไขโดยขอทราบรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งตอบแทน
- ข.ปรึกษากับคณะกรรมการเพื่อทราบข้อเท็จจริงก่อนตัดสินใจ
- ค. ปฏิเสธการรับเงื่อนไขยืนยันปฏิบัติตามระเบียบราชการ

2. โรงเรียนแห่งหนึ่งจะทำการติดตั้งระบบไฟฟ้าภายในโรงเรียน จึงได้ทำเรื่องราวของงบประมาณจากทางราชการแต่ยังไม่ทราบผล ครูใหญ่จึงติดต่อขอรับบริจาคจากผู้ปกครองบางคนจนได้รับความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายทั้งหมด และทำการติดตั้งจนเสร็จเรียบร้อย ต่อมาทางราชการได้อนุมัติเงินจำนวนนี้มาโดยผู้บริจาคก็ไม่ทราบครูใหญ่โรงเรียนแห่งนี้จะปฏิบัติอย่างไร ?

- ก. แจงให้ผู้บริจาคทราบและขอเงินไว้ใช้กิจการอื่นของโรงเรียน
- ข. ไม่ต้องแจ้งให้ผู้บริจาคทราบและกันเงินไว้ใช้ในกิจการอื่นของโรงเรียน
- ค. ทำเรื่องชี้แจงให้ทางราชการทราบและขอระงับเรื่องการของบประมาณ

3. อาจารย์ชูศรีเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดแห่งหนึ่ง ในปีการศึกษา 2527 ภายหลังการสอบคัดเลือกนักเรียนเข้าใหม่มีเด็กที่สอบเข้าไม่ได้เป็นจำนวนมาก ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประสงค์จะนำเด็กมาฝากเข้าเรียน โดยวิ่งเต้นผ่านผู้บังคับบัญชาชั้นสูง ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากผู้บังคับบัญชา ให้โรงเรียนรับนักเรียนเพิ่มเติมอีก 1 ห้องเรียน อาจารย์ชูศรีจะปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ?

- ก. ตกลงเจรจากับผู้ปกครองเพื่อหาเงินทุนสร้างสถานที่เรียนชั่วคราวโดยด่วน
- ข. หาวิธีจัดนักเรียนเสริมแต่ละห้องเรียนแม้จะเกินจำนวนมาตรฐานบ้าง
- ค. แจงให้ผู้บังคับบัญชาทราบชี้แจงถึงความจำเป็นของโรงเรียนซึ่งไม่สามารถรับเด็กได้อีก

4. อาจารย์ธานีเป็นอาจารย์ใหญ่ระดับ 6 ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งใหม่โดยมีสิทธิ์เบิกค่าเช่าบ้าน แต่อาจารย์ธานีสามารถหาบ้านพักได้โดยอาศัยอยู่กับญาติสนิท โดยไม่ต้องเสียค่าเช่าแต่ได้ช่วยเหลือค่าน้ำค่าไฟฟ้าเดือนละประมาณ 300 บาท แต่อาจารย์ธานีก็ทำเรื่องขอเบิกเงินค่าเช่าบ้านไปตามอัตราที่มีสิทธิ์ ท่านมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของอาจารย์ธานี ?

- ก. อาจารย์ธานีทำถูกต้องเพราะไม่เป็นเรื่องผิดระเบียบ
- ข. อาจารย์ธานีไม่ควรกระทำเพราะเป็นตัวอย่างไม่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน
- ค. อาจารย์ธานีทำถูกเพราะเป็นเรื่องที่ใคร ๆ ก็ทำกัน

5. ครูเคชาเป็นคนสนิทของอาจารย์ใหญ่โรงเรียนหนึ่ง หลังจากการรับเด็กเข้าเรียนในปีการศึกษา 2527 อาจารย์ใหญ่ได้รับคำร้องเรียนจากผู้ปกครอง ว่าครูเคชาไปติดต่องขอรับเงินกินเปล่าเพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนโดยไม่มีหลักฐานแนชัต อาจารย์ใหญ่จึงเรียกตัวมาสอบถามครูเคชาก็ยอมรับว่าเป็นจริง เพราะมีปัญหาทางการเงินมาก อาจารย์ใหญ่ควรปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ?

- ก. เก็บเรื่องร้องเรียนไว้เป็นความลับไม่ต้องดำเนินการอย่างไรเพราะไม่มีหลักฐานแนชัต
- ข. เจรจากับครูเคชาให้หาเงินมาใช้คืนผู้ปกครองและขอร้องผู้ปกครองไม่ให้เอาเรื่องราวต่อไป
- ค. รายงานให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงทราบเพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป

6. ในการพิจารณาความดีความชอบประจำปีของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ครูคำริ และ ครูคำรง เป็นผู้ที่มีผลงานดีเด่น สมควรได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษทั้ง 2 คน แต่ทางโรงเรียนมีโควตาคนเดียว และครูคำรงเป็นน้องชายภรรยาของครูใหญ่ ครูใหญ่โรงเรียนดังกล่าวควรปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ?

- ก. พิจารณาให้ครูคำริได้เงินเดือน 2 ขั้น
- ข. พิจารณาให้ครูคำรงได้เงินเดือน 2 ขั้น
- ค. เสนอไปทั้ง 2 คน เพื่อให้คณะกรรมการระดับสูงเป็นผู้ตัดสินใจ

7. อาจารย์ใหญ่โรงเรียนแห่งหนึ่งได้ทำการปลูกสร้างบ้านหลังใหม่ แต่การก่อสร้างยังไม่เสร็จเรียบร้อยในโรงเรียนนี้นักการภารโรงที่มีฝีมือทางช่างไม้และการก่อสร้างอยู่หลายคน ซึ่งส่วนมากก็ชอบพอสนิทสนมกับอาจารย์ใหญ่เป็นการส่วนตัวอยู่แล้ว ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของอาจารย์ใหญ่โรงเรียนแห่งนี้ในเรื่องต่อไปนี้อย่างไร ?

- ก. อาจารย์ใหญ่ให้นักการภารโรงโรงเรียนไปช่วยก่อสร้างบ้านในเวลาราชการเมื่อว่างงานและให้ค่าตอบแทน
- ข. อาจารย์ใหญ่ให้นักการภารโรงไปช่วยก่อสร้างบ้านนอกเวลาราชการและให้ค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อย
- ค. อาจารย์ใหญ่ให้นักการภารโรงไปช่วยก่อสร้างบ้านในเวลาราชการโดยจ่ายค่าตอบแทน

8. ผู้รับเหมาก่อสร้างโรงเรียนแห่งหนึ่ง ได้มาขอร้องอาจารย์ใหญ่วิชัยให้ลงนามรับมอบงานก่อสร้างต่อเติมอาคารเรียน ซึ่งมีบางรายการไม่ถูกต้องตามแบบเล็กน้อย โดยจะให้ของตอบแทนซึ่งมีราคาพอสมควรกับราคาวัสดุที่ผิดพลาดในรายการแก่อาจารย์ใหญ่วิชัย อาจารย์ใหญ่วิชัยจะดำเนินการในเรื่องนี้อย่างไร ?

- ก. ปรีกษาหารือกับกรรมการอื่น ๆ ว่าควรปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร
- ข. ตกลงลงนามเพราะเป็นเรื่องภายในไม่มีใครทราบรายละเอียด
- ค. ปฏิเสธการลงนามรับให้ผู้รับเหมาแก้ไขให้ถูกต้องตามรายการ

9. มักปรากฏเสมอว่าในการที่ข้าราชการเดินทางไปประชุมหรือสัมมนานั้น ส่วนมากทางราชการจะจัดที่พักหรือยานพาหนะให้ฟรี แต่โดยมากข้าราชการมักทำเรื่องราวขอเบิกค่าเบี้ยเลี้ยงค่าที่พักการเดินทางเต็มตามสิทธิ์เสมอ ท่านมีความคิดเห็นในเรื่องนี้อย่างไร ?

- ก. ไม่ควรเบิกเพราะเป็นการใช้สิทธิ์โดยไม่ชอบธรรม
- ข. ควรเบิกเพราะเป็นการใช้สิทธิ์ตามระเบียบราชการ
- ค. ควรเบิกเพราะถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา

10. อาจารย์ณรงค์เป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนแห่งหนึ่งได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาจึงแจ้งความจำนงค์จะฝากซื้อสิ่งของต่าง ๆ ที่มีราคาถูกกว่าในประเทศหลายรายการ อาจารย์ณรงค์จะปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ?

- ก. ปฏิเสธโดยแจ้งให้ทราบถึงข้อห้ามในการซื้อสินค้าข้ามแดนอาจเป็นการหลบเลี่ยงภาษี
- ข. รับฝากเท่าที่สามารถนำเข้ามาได้ตามสิทธิ์โดยไม่เป็นการหลีกเลี่ยงภาษี
- ค. ปฏิเสธการรับฝากเพื่อจะได้ใช้สิทธิ์ในการซื้อสิ่งของของตนเองต้องการได้เต็มตามสิทธิ์

11. ครูใหญ่ดำรงเป็นผู้ได้รับการกล่าวขวัญว่าจะได้เป็นผู้ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ 2 ขั้น ในปีนี้เพราะมีผลงานดีเด่นกว่าครูใหญ่คนอื่น ๆ ในกลุ่ม แต่พอผลการพิจารณาปรากฏออกมาครูใหญ่ดำรงกลับไม่ได้ตามที่คาดหมาย ครูใหญ่ดำรงควรปฏิบัติอย่างไร ?

- ก. ปฏิบัติงานตามปกติเช่นในรอบปีที่แล้วมา
- ข. สำนวณประเมินผลงานของตนเองเพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
- ค. ปฏิบัติงานตามปกติและหาทางย้ายไปอำนวยการที่คิดว่าให้ความเป็นธรรมในเรื่องนี้

12. ครูสุรชัยเป็นครูประจำชั้นในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ได้ทำโทษนักเรียนโดยวิธีรุนแรงโดยตบศีรษะเด็กนักเรียนอย่างแรง ในวันต่อมาผู้ปกครองได้มาพบครูใหญ่และได้ทวงถามอย่างรุนแรงหาเรื่องทะเลาะวิวาท ครูใหญ่ของครูสุรชัยควรปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ?

- ก. ควรโต้ตอบอย่างรุนแรงเช่นเดียวกันเพราะไม่ให้เกียรติในตำแหน่งหน้าที่และสถานที่ราชการ
- ข. ควรหาทางพุดจาประนีประนอมกับผู้ปกครองและชี้แจงข้อเท็จจริงให้ทราบ
- ค. เรียกครูสุรชัยมาพบผู้ปกครองเพื่อพุดจาปรับความเข้าใจกัน

13. ครูใหญ่โรงเรียนแห่งหนึ่งยังมีชีวิตต่ำกว่าปริญญาดุษฎี และมีสิทธิสมัครเรียนต่อระดับ ปริญญาดุษฎีประเภท ก. จึงได้สมัครศึกษาต่อตามระเบียบทางราชการ แต่จนกระทั่งปีนี้เป็นปีที่ 3 แล้ว ก็ยังไม่ได้คัดเลือกไปเรียน ครูใหญ่ท่านนี้ควรปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ?

- ก. ควรเลิกแสดงความตั้งใจเพราะสมัครมาถึง 3 ครั้งแล้ว
- ข. ปฏิบัติงานตามปกติแล้วแสวงหาข้อมูลถึงสาเหตุที่ไม่ได้คัดเลือกไปเรียน
- ค. สมัครไปเรื่อยจนกว่าจะได้

14. ครูไพรัชเป็นครูที่มีนิสัยชอบดื่มสุราและเล่นการพนันเป็นประจำ และครูใหญ่ก็ได้ปรารภเกี่ยวกับเรื่องนี้ในที่ประชุมเสนอให้พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าว วันหนึ่งครูไพรัชได้ส่งใบลาขออนุญาตลาป่วย 1 วัน ในวันรุ่งขึ้นจึงได้มาทำงานตามปกติ แต่ครูใหญ่ได้ทราบข้อเท็จจริงว่าครูไพรัชไม่ได้ป่วยจริง แต่ไปเล่นการพนันอยู่ในสถานที่แห่งหนึ่งซึ่งมีผู้พบเห็นหลายคน ครูใหญ่ควรปฏิบัติอย่างไร ?

- ก. ไม่ควรไปเกี่ยวข้องเพราะเป็นเรื่องส่วนตัวและครูไพรัชก็ได้ส่งใบลาตามระเบียบแล้ว
- ข. เรียกมาว่ากล่าวตักเตือนโดยทันทีและขู่เชิญว่าจะลงโทษทางวินัยถ้าปฏิบัติเช่นนี้อีก
- ค. ควรเรียกครูไพรัชมาพูดคุยเพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของพฤติกรรมที่เป็นปัญหานี้

15. ครูศักดิ์ดาเป็นครูใหญ่หนุ่มในโรงเรียนชุมชนแห่งหนึ่งมีเพื่อนซึ่งเป็นครูใหญ่อยู่ในชุมชนใกล้เคียงได้รับคัดเลือกเป็นผู้บริหารดีเด่นและเป็นโรงเรียนตัวอย่าง จึงมีความปรารถนาที่จะให้โรงเรียนและตนเองได้รับเกียรติและชื่อเสียงเช่นนั้นบ้าง ครูศักดิ์ดาควรดำเนินการอย่างไร ?

- ก. เรียกประชุมครูและคณะกรรมการโรงเรียนอย่างเร่งด่วนเพื่อเตรียมการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนเป็นการใหญ่
- ข. ศึกษาวิธีการดำเนินงานและผลงานของโรงเรียนเพื่อหาข้อมูลสำหรับวางแผนพัฒนาโรงเรียนของตน
- ค. ลงมือทำงานด้วยความมุ่งมั่นร่วมกับคณะครูไปเรื่อย ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว

16. ในการคัดเลือกนักเรียนทุนของจังหวัดหนึ่ง ครูใหญ่พลตได้ส่งนักเรียนดีของโรงเรียนเข้ารับการคัดเลือกด้วย และนักเรียนคนนี้ได้รับการคาดหวังเป็นอย่างสูงว่าจะได้รับการคัดเลือก แต่ผลปรากฏออกมาว่ากรรมการคัดเลือกนักเรียนอีกคนหนึ่งซึ่งมีคุณสมบัติถูกต้องและเป็นการยุติธรรมตามหลักเกณฑ์ กรณพลควรปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ?

- ก. แจ้งให้คณะครูและผู้เกี่ยวข้องว่าการพิจารณาครั้งนี้อาจไม่ได้รับความยุติธรรมเท่าที่ควร
- ข. แจ้งให้คณะครูและผู้เกี่ยวข้องทราบข้อเท็จจริงในการที่เด็กไม่ได้รับการคัดเลือก
- ค. แสดงความเสียใจและปลอบใจผู้เกี่ยวข้องและรอโอกาสในคราวต่อไป

17. น.ส.รัชนี ครูสาววัย 49 ปี เป็นครูในโรงเรียนของครูใหญ่วัลลภ ได้มาทูลว่าต่อخانครูใหญ่ในห้องทำงานกรณีไม่ได้ขึ้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ 2 ขั้น โดยกล่าวหาว่าเล่นพรรคเล่นพวก ทั้งที่การพิจารณาเป็นไปตามหลักเกณฑ์และถูกต้องตามความเป็นธรรมที่สุดแล้ว และครูใหญ่ก็เคยทราบว่าครูสาวผู้นี้ได้เคยส่งบัตรสนเท่ห์ใส่ร้ายตนเองถึงบังคับบัญชาชั้นสูงในเรื่องที่ไม่เป็นความจริง ครูใหญ่วัลลภจะมีปฏิกิริยาอย่างไร ? ในกรณีดังกล่าว

- ก. กล่าวโต้ตอบไปบ้าง และคาดกันให้รับถึงกรณีใส่ร้ายป้ายสีตนเพื่อให้รู้สำนึกบ้าง
- ข. ควรรับฟังและหาโอกาสอื่นได้พูดคุยตามลำพังเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกันในปัญหาที่เกิดขึ้น
- ค. เรียกประชุมครูเพื่ออภิปรายปัญหานี้โดยส่วนรวมให้แจ้งชัด

18. ครูใหญ่วิชาญกับครูใหญ่ชัยปรารถนาจะเป็นประธานกลุ่มโรงเรียนทั้ง 2 คนมีสิทธิและคุณสมบัติที่จะได้รับเลือกตั้งติดเทียมกัน ทั้งสองคนจึงพยายามหาวิธีการต่าง ๆ ทำนองหาเสียงให้แกตนเอง ท่านมีความคิดเห็นในกรณีนี้อย่างไร ?

- ก. ไม่ควรกระทำเพราะครูย่อมมีวิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเองอยู่แล้ว
- ข. ควรหาเสียงบ้างถ้าตัวเองต้องการอุทิศตัวเองเพื่อทำงานเพื่อส่วนรวมโดยแท้จริง
- ค. ควรหาเสียงอย่างเต็มที่เพราะเป็นตำแหน่งที่เปิดโอกาสให้มีความก้าวหน้าในการทำงาน

19. ในการจัดงานประจำปีของอำเภอบึงสามพันผู้บัญชาได้มอบหมายความรับผิดชอบและขอความช่วยเหลือในการจำหน่ายบัตรเพื่อหารายได้สมทบกับส่วนกลาง ปรากฏว่าท้องถิ่นของครูใหญ่ นพพรมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีจึงจำหน่ายบัตรไม่ได้ตามเป้าหมาย จึงถูกทางอำเภอตำหนิในเรื่องนี้หาว่าไม่เต็มใจให้ความร่วมมือ ครูใหญ่พรจะปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ?

- ก. ยอมรับความจริงโดยคิดว่าใกล้ที่สุดแล้ว
- ข. หาโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงทราบข้อเท็จจริง
- ค. ตั้งใจไว้ว่าในโอกาสต่อไปจะพยายามทำให้ได้ตามเป้าหมายให้จงได้

20. อาจารย์ใหญ่ทราบว่าบรรดาบุตรชายของตนมีเรื่องวิวาทชกต่อยกับนักเรียนในโรงเรียน จึงเรียกทั้งลงมาสอบสวน เมื่อทราบว่าบุตรชายของตนเป็นฝ่ายผิด ก็โกรธโทษอย่างรุนแรงเป็นพิเศษไม่ให้อะไรอีก ท่านมีความคิดเห็นในกรณีนี้อย่างไร ?

- ก. อาจารย์ใหญ่ควรทำโทษอย่างรุนแรงเป็นพิเศษเพราะมีโทษหนักกว่าคนอื่น
- ข. อาจารย์ใหญ่ควรทำโทษตามปกติเช่นเดียวกันนักเรียนอื่น ๆ
- ค. ไม่ควรทำโทษเพราะเป็นความผิดเพียงเล็กน้อยควรว่ากล่าวตักเตือนธรรมดาคือพอ

21. ครูใหญ่สมชายถูกกล่าวหาในเรื่องการกระทำผิดวินัยจึงถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนและในระหว่างการสอบสวนได้ถูกย้ายออกจากห้องที่และได้รับตำแหน่งใหม่ในโรงเรียนที่มีสภาพดีกว่าโรงเรียนเดิมเป็นอย่างมาก ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วครูใหญ่สมชายเป็นผู้บริสุทธิ์ การที่ถูกสอบสวนเนื่องจากถูกกลั่นแกล้งเรื่องแย่งตำแหน่งในโรงเรียนเดิม ครูใหญ่สมชายจะแก้ปัญหานี้ในกรณีนี้อย่างไร ?

- ก. ควรวิ่งเต้นขอความช่วยเหลือขอความเป็นธรรมต่อผู้บังคับบัญชา
- ข. ปฏิบัติหน้าที่ตามปกติเตรียมหาหลักฐานมาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
- ค. รับบันทึกรายงานข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ

22. ครูพิชิตได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนกัณดารแห่งหนึ่ง ครูพิชิตเคยมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่เป็นสังคมในเมือง เมื่อมาอยู่โรงเรียนแห่งใหม่จึงประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับการเดินทางไปมาความขาดแคลนเรื่องอุปโภคส่วนตัวตามความเข้าใจในสังคมและเศรษฐกิจของท้องถิ่น ครูใหญ่พิชิตจะแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้อย่างไร ?

- ก. ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีที่สุดเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาเห็นใจเพื่อหาโอกาสย้ายไปอยู่ที่อื่นต่อ
- ข. พยายามปรับตัวและปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนและรวมพัฒนาท้องถิ่นไปด้วยความเหมาะสม
- ค. พยายามชี้แจงปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้บังคับบัญชารับและเรียกร้องขอความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่โรงเรียนและท้องถิ่น

23. คณะกรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับกรรมการผู้มีอิทธิพลของท้องถิ่น ในกิจการของโรงเรียนคือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าอาวาส ครูใหญ่ทราบข้อเท็จจริงว่าเหตุผลของคณะกรรมการส่วนใหญ่ถูกต้องแต่ขัดแย้งกับผลประโยชน์ของผู้มีอิทธิพลดังกล่าว ในกรณีนี้ครูใหญ่ควรเลือกตัดสินใจอย่างไร ?

- ก. ใช้เสียงข้างมากของคณะกรรมการเป็นการตัดสินใจ
- ข. ตัดสินใจด้วยตนเองตามอำนาจที่มีอยู่
- ค. พยายามหาวิธีการสร้างความเข้าใจระหว่างทั้งสองฝ่ายโดยพบปะกับผู้นำในท้องถิ่นเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริง

24. ครูใหญ่เสรีมีนัดประชุมกรรมการศึกษาของโรงเรียนในวันเสาร์ เพื่อให้เกิดวายเป็นไขหัดเล็กน้อย เสรีจะทำอย่างไร ?

- ก. กินยาแล้วออกไปประชุมตามกำหนดเวลาเดิม
- ข. กินยาแล้วนอนพักบอกเลื่อนการประชุมไปวันอื่น
- ค. กินยาแล้วนอนพักสักกระยะหนึ่งเลื่อนการประชุมไปสัก 1 - 2 ชม.

25. โรงเรียนของอาจารย์ใหญ่เคโซเป็นโรงเรียนดีเด่นระดับจังหวัด วันหนึ่งมีคณะครูจากต่างจังหวัดมาขอเยี่ยมชมและดูงาน อาจารย์เคโซคิดราชการ จึงมอบหมายให้อาจารย์คำริ ผู้ช่วยรับรองให้การต้อนรับแทน ต่อมาได้มีเสียงตำหนิดังข้อบกพร่องในการต้อนรับอาจารย์เคโซ จึงเรียกอจารย์คำริมารับทราบข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นการเตือนเชิงคำทักที่ทำงานไม่เรียบร้อย อาจารย์คำริจะหาอย่างไร ?

- ก. รับผิดชอบโดยไม่มีข้อแก้ตัว
- ข. รับผิดพร้อมชี้แจงให้อาจารย์ใหญ่ทราบว่าครูบางคนไม่ให้ความร่วมมือจนเกิดความเสียหาย
- ค. รับผิดพร้อมหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

26. ครูใหญ่สมพงษ์กำลังกลุ้มใจเพราะเงินไม่พอที่จะซื้ออุปกรณ์ไฟฟ้ามาติดตั้งที่บ้าน ธีระจึงแนะนำให้ครูใหญ่สมพงษ์ไปซื้อของหนีภาษีในสถานที่แห่งหนึ่ง ครูใหญ่สมพงษ์จะหาอย่างไร ?

- ก. ตัดสินใจซื้อของหนีภาษี
- ข. ไม่ซื้อเพราะเป็นการกระทำผิด
- ค. ไม่ซื้อเพราะเกรงว่าจะเป็นการของปลอม

27. ครูใหญ่ชนะไปพบขำนิเพื่อนครูใหญ่โรงเรียนอีกแห่งหนึ่ง กำลังมีเรื่องเป็นปากเป็นเสียงกับข้าราชการฝ่ายปกครองอำเภอเดียวกัน ชนะจะหาอย่างไร ?

- ก. พังอยู่ห่าง ๆ เพื่อดูเหตุการณ์
- ข. พุดจาให้ทั้งสองฝ่ายใจเย็น ๆ ไว้ก่อน ค่อย ๆ ชี้แจงเหตุผล
- ค. เข้าร่วมกับขำนิเพื่อแสดงความเป็นพวกเดียวกัน

28. เจ้าหน้าที่การเงินโรงเรียนแห่งหนึ่งได้ให้อาจารย์บุษจรึ้อาจารย์ใหญ่เป็นชื่อในหลักฐานการเบิกเงินจ่ายเงินและทำให้การจ่ายเงินผิดพลาด โดยเจ้าหน้าที่การเงินก็ไม่มีเจตนา กลับแก่งแต่เป็นการทำโดยสะเพร่า เมื่อถูกสอบสวนก็มีหลักฐานว่าทำไมถูกต้องตามระเบียบ จึงถูกลงโทษทางวินัย อาจารย์บุษจรึจะหาอย่างไร ?

- ก. ยอมรับผิดพร้อมทั้งกดดันเจ้าหน้าที่การเงินและระมัดระวังเรื่องนี้มากขึ้น
- ข. พิจารณาเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่การเงินใหม่เพราะอาจทำผิดพลาดขึ้นอีก
- ค. กวรวาทากลับแก่งเจ้าหน้าที่การเงินบ้างเพราะทำให้ได้รับโทษทัณฑ์

29. อาจารย์นิยมเป็นครูใหญ่ที่มีความสามารถทางศิลปะ และจะได้รับให้เป็นหัวหน้าคณะในการทำงานพิเศษในการออกร้านหรือจัดแสดงนิทรรศการของอำเภอทุกครั้ง ปีนี้มีครูศิลปะที่มีความรู้ความสามารถบรรจุมาใหม่จึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าคณะทำงานในการแสดงนิทรรศการของอำเภอแทน ส่วนครูนิยมก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ อาจารย์นิยมจะทำอย่างไร ?

- ก. ไปทำงานตามปกติแต่ทำเท่าที่จำเป็น
- ข. ขออนุญาตไม่ไปทำงานเพราะเห็นว่าตนหมดความสำคัญ
- ค. ไปทำงานปกติเต็มความสามารถเปิดโอกาสให้คนอื่นทำงานบ้าง

30. ธนาคารเป็นครูใหญ่โรงเรียนหนึ่งและเป็นประธานกลุ่มโรงเรียน ได้ถูกร้องเรียนว่าใช้สิทธิพลและบารมีในการที่ขอเงินเดือนกรณีพิเศษ 2 ชั้น ให้บุตรสาว ซึ่งโดยข้อเท็จจริงการพิจารณาเป็นไปโดยถูกต้องตามมติของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน และอาจารย์ธนาคารก็รู้ตัวผู้ร้องเรียนแล้วอาจารย์ธนาคารจะทำอย่างไร ?

- ก. ไม่สนใจการร้องเรียนเพราะถือว่าเป็นมติของคณะกรรมการแล้ว
- ข. สนใจเรื่องร้องเรียนพยายามหาวิธีการและมาตรการให้รัดกุมยิ่งขึ้น
- ค. พ้องรองผู้ร้องเรียนเพราะถือว่าเป็นการทำลายชื่อเสียงโดยไม่มีมูลความจริง

31. อาจารย์ใหญ่ดำรงกำลังก้าวหน้าในงานราชการของตนจนได้รับการพิจารณาให้ไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่งในเมือง ต่อมาทางราชการทราบมาเพราะได้ช่วยราชการในโรงเรียนทุรกันดารที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้คนที่มีความรู้ความสามารถเช่นนี้ดำรงจะทำอย่างไร ?

- ก. ปฏิเสธไม่ยอมไปโดยอ้างว่าจะทำให้งานที่ทำอยู่เสียหาย
- ข. ไปปฏิบัติงานในโรงเรียนทุรกันดารตามที่ทางราชการทราบมาเพราะได้ช่วยราชการได้เต็มความสามารถ
- ค. ต่อร้องว่าให้คนอื่นไปดีกว่าถ้าไม่มีใครไปตนจึงจะไปเพราะคนอื่นก็มีความสามารถทัดเทียมกัน

32. ครูใหญ่พิชิต ดัดชมหนังสือในรายการโทรทัศน์ วันอาทิตย์ตอนบ่าย ขณะพิชิตนั่งชมรายการนั้นอยู่มีเด็ก ๆ มาเยี่ยมหลายคน และเด็กเหล่านั้นอยากชมรายการสำหรับเด็กอีกช่องหนึ่ง พิชิตจะทำอย่างไร ?

- ก. พูดยาโน้มน้าวให้เด็กดูหนังสือ
- ข. ยอมให้เด็กชมรายการสำหรับเด็กตามที่ต้องการ
- ค. ให้เด็กรอเมื่อถึงรายการโฆษณา ก็เปลี่ยนช่องให้

33. อาจารย์เรวดีเป็นอาจารย์ใหญ่ที่เก่งภาษาอังกฤษและเคยผ่านการศึกษาจากต่างประเทศมาแล้วขอพิชัย ครูในโรงเรียนได้รับการพิจารณาอนุญาตให้ไปสอบคัดเลือกเพื่อชิงทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศเรวดีจะทำอย่างไร ?

- ก. ทำเรื่องขออนุญาตให้ตามปกติ
- ข. แสดงความยินดีกับขอพิชัยกล่าวคำยกย่องให้กำลังใจ
- ค. เรียกขอพิชัยไปพบแล้วให้คำแนะนำเป็นพิเศษ

34. สุ่มธกับเมธีเป็นเพื่อนรักกันมาก สุ่มธเป็นคนมีฐานะดีเมธีมีพี่น้องหลายคนจึงมีฐานะไม่ดีนัก วันหนึ่งสุเมธได้ข่าวว่าตนเองหรือเมธีคนใดคนหนึ่งจะได้รับทุน ต่อมาปรากฏว่าสุเมธได้รับทุน สุ่มธจะทำอย่างไร ?

- ก. ยินดีไม่รับทุนแต่สละให้เมธี
- ข. รับทุนตามสิทธิ์
- ค. รับทุนแต่แบ่งให้สุเมธบ้าง

35. ครูใหญ่ประสิทธิ์กับประสาธเป็นเพื่อนกัน วันหนึ่งประสาธทราบมาว่าประสิทธิ์ไปเที่ยวพูดกับคนอื่นว่าประสาธเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักเสียสละเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว ประสาธจะทำอย่างไร ?

- ก. ไปพบประสิทธิ์เพื่อปรับความเข้าใจ
- ข. ตอว่าประสิทธิ์บ้างเพราะตนเองไม่ได้เป็นเช่นนั้น
- ค. ไม่ต้องสนใจเรื่องดังกล่าวมากนักเพราะตนไม่ได้เป็นเช่นนั้น

36. สุธาตาได้รับจดหมายจากญาติให้ไปรับลำไยที่ฝากไว้ที่บ้านนิตยา จำนวน 2 เซ่ง นิตยามีลูกเล็ก ๆ หลายคน สุธาตาจะทำอย่างไร

- ก. ขอบคุณิตยาแล้วรับลำไยไป
- ข. ถามนิตยาว่าจะเอาลำไยไว้ให้ลูก ๆ กินบ้างไหม ?
- ค. แบ่งลำไยไว้ให้นิตยาและลูก ๆ ของเธอ

37. วิทยาเป็นนักกีฬาฟุตบอลของจังหวัด ได้รับจดหมายจากนารีคนรักว่าจะมาเยี่ยม และให้นำเที่ยวด้วยเมื่อพบกันนารีก็ชวนให้ไปเที่ยวน้ำตก เผอิญวันนั้นวิทยาต้องแข่งขันฟุตบอล นักสำคัญ นารีจะทำอย่างไร ?

- ก. ให้วิทยาแข่งขันฟุตบอล
- ข. ขอร้องให้วิทยาพาไปเที่ยว
- ค. ขอร้องให้วิทยาพาไปเที่ยวก่อนถ้ากลับมาทันก็ลงแข่งขัน

38. โรงเรียนแห่งหนึ่งกำลังพัฒนาทำถนนเข้าโรงเรียน มีชาวบ้านมาช่วยขุดดินถมถนน เป็นจำนวนมากในวันจันทร์ อาทิตย์ รัชนี้จึงเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนดังกล่าวเผอิญทำเจ็บเล็กน้อย รัชนี้จะทำอย่างไร ?

- ก. วานสามให้ไปทำกิจกรรมแทนตนและให้บอกชาวบ้านว่าทำเจ็บ
- ข. ไปช่วยคุนแลและช่วยเหลืองานเบา ๆ ที่ไม่ต้องออกแรงมากนัก
- ค. สั่งให้คณะครูบอกชาวบ้านว่าตนมาร่วมไม่ได้เนื่องจากขาเจ็บ

39. ครูใหญ่ปรีชาได้ให้เพื่อนผู้บริหารช่วยเขียนโครงการและดำเนินการโครงการ ๆ หนึ่งในการาจนเกิดผลดีอย่างไม่คาดฝัน ผู้บังคับบัญชาจึงเรียกครูใหญ่ปรีชาไปชมเชยอย่างมาก และจะมอบรางวัลให้อย่างงามด้วย ปรีชาจะทำอย่างไร ?

- ก. ไม่ควรบอกเรื่องการช่วยเหลือให้ผู้บังคับบัญชาทราบเพราะจะทำให้ผู้บังคับบัญชาผิดหวัง
- ข. บอกให้ผู้บังคับบัญชาทราบว่ามีเพื่อนผู้บริหารช่วยเหลือเพื่อเพื่อนจะได้ความดี ความชอบด้วย
- ค. ไม่ต้องบอกผู้บังคับบัญชาให้ทราบแต่ควรขอบคุณเพื่อนและแบ่งรางวัลให้

40. ในการอบรมสัมมนาผู้บริหารท้องถิ่น ปรากฏว่าทางผู้จัดอบรมได้ให้ทุกคนเบิกเบี้ยเลี้ยง
ค่าพาหนะตามสิทธิ์ และขอร้องให้ทุกคนเสียสละเป็นค่าใช้จ่ายรวมกัน อาจารย์ใหญ่เอกสิทธิ์เป็น
ผู้มีเงินเดือนค่อนข้างสูงและเบิกเงินได้มากกว่าที่จ่ายจริงเอกสิทธิ์ควรจะทำอย่างไร ?

- ก. ให้เงินตามที่ขอร้องเพราะทุกคนก็ยินยอมเช่นเดียวกัน
- ข. ให้เพียง 50 % ก็มากกว่าคนอื่นอยู่แล้ว
- ค. ไม่ต้องให้เพราะเป็นเรื่องราชการควรเบิกตามสิทธิ์

คุณธรรม 4 ประการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

บทคัดย่อ

ของ

ธวัช โพธิกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2528

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณธรรม 4 ประการ คือการรักษาสิ่งจะ การรู้จักชมใจตนเอง ความอดทนและความเสียสละของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด สุพรรณบุรี และเพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนโดยจำแนกตามอายุและระดับ การศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสถานการณ์จำลองปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 222 คน ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มีคุณธรรมด้านการรักษาสิ่งจะ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรู้จักชมใจตนเอง และด้านความเสียสละอยู่ในระดับดีและด้าน ความอดทนอยู่ในระดับดีมาก

2. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอายุน้อยมีคุณธรรมด้านการรู้จัก ชมใจตนเอง และด้านความเสียสละอยู่ในระดับดี ด้านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้าน การรักษาสิ่งจะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุน้อยมีระดับต่ำ แต่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุน้อย อยู่ในระดับค่อนข้างดี

3. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวุฒิสูงและวุฒิต่ำมีคุณธรรมด้านการรู้จักชมใจตนเอง และด้านความเสียสละอยู่ในระดับดีด้านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านการรักษาสิ่งจะผู้ บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิต่ำมีในระดับปานกลางแต่ผู้บริหารที่มีวุฒิสูงมีในระดับต่ำ

4. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอายุต่างกันมีคุณธรรมด้านการรักษาสิ่งจะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการรู้จักชมใจตนเอง ด้านความเสียสละและ ด้านความอดทน ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสองกลุ่มอายุมีแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิต่างกันมีคุณธรรมแต่ละด้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

THE FOUR MORAL VOLUES OF THE PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS

UNDER THE OFFICE OF CHANG WAT SUPHAN BURI

PRIMARY EDUCATION

AN ABSTRACT

BY

TAWACH POTHIRUL

Presented in partial fulfillment of the requirement

for the Master of Education degree

at Srinakharinvirot University

February 1985

Purposes of the study were 1) to investigate four moral values, consisted of truthfulness, taming oneself, tolerance, and generosity, of the primary school administrators in Changwat Suphan Buri, and 2) to compare the moral values of the primary school administrators classified by ages, and educational backgrounds.

The situational questionnaires were used to obtain the data. The sample consisted of 222 primary school administrators under Changwat Suphan Buri Primary Education Office.

The Results of the study revealed as follows:

1) The primary school administrators were moderate in truthfulness, good in taming oneself and generosity, and excellent in tolerance.

2) The elder and younger primary school administrator were good in taming oneself and generosity, and excellent in tolerance. However, the elder school administrators were rather good in truthfulness, but the younger one were low.

3) The primary school administrators with baccalaureate degree and with certification in education, were good in taming oneself and generosity, and were excellent in tolerance. However, the school administrators with certification in education were moderate in truthfulness, but the ones with baccalaurate were low.

4) The primary school administrators with different ages were significantly different in truthfulness at .05 levels, but there were no significantly different in other moral values.

5) There were no significantly different in all four moral values between the school administrators with different educational backgrounds.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายธวัช โพธิกุล เกิดวันที่ 24 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2489 ที่ ต.กฤษณา
อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ.2496 - 2497 ชั้นประถมปีที่ 2 โรงเรียนวัดบางแห่ม่าย วีระราษฎร์อนุกุล
พ.ศ.2498 - 2499 ชั้นประถมปีที่ 4 โรงเรียนวัดบางเลน ธรรมรังษีศึกษาลัย
พ.ศ.2499 - 2504 ชั้นมัธยมปีที่ 6 จากโรงเรียนบางปลาม้า "สูงสูดมารผดุงวิทย์"
จ.สุพรรณบุรี
พ.ศ.2505 - 2506 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาจากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ.2509 - 2511 วิชาชุดครูพิเศษมัธยม ศึกษาด้วยตนเอง
พ.ศ.2520 - 2522 ปริญญาการศึกษาบัณฑิต จาก มศว บางแสน
พ.ศ.2524 - 2527 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต จาก มศว ประสานมิตร

ประวัติรับราชการ

- พ.ศ.2509 - 2514 ครูจัตวาโรงเรียนวัดไทรอัมพวัน อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี
พ.ศ.2515 - 2516 ครูตรีโรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี
พ.ศ.2517 - 2522 ผู้ช่วยครูใหญ่ โรงเรียนวัดศาลาหาทราย อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
พ.ศ.2522 ครูใหญ่โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ สปอ. บางปลาม้า สปจ.สุพรรณบุรี
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ